

TÜRK HUKUKUNDA MİRASIN RESMÎ TASFİYESİ

Official Liquidation of Inheritance in Turkish Law

Mehmet KILIÇ*

ÖZET

Mirasın resmi tasfiyesi Türk/İsviçre hukuk sistemlerinde miras bırakanın ölümünden sonra geride kalan mirasçılarının mirası kabul, ret ve defter tutma seçenekleri yanında başvurabilecekleri dördüncü alternatifi oluşturmaktadır. Her mirasçı, mirası ret veya resmî deftere göre kabul edeceği yerde terekenin resmî tasfiyesini isteyebilir. Bu istem, birlikte mirasçı olanlardan birinin mirası kabul etmesi hâlinde dikkate alınmamaktadır. Resmi tasfiye hâlinde mirasçılar, terekenin borçlarından sorumlu olmazlar. Diğer taraftan, mirasbırakanın alacaklarını elde edemeyeceklerinden inandırıcı sebeplerle kuşku duyan alacaklıları, istedikleri hâlde alacakları ödenmediği veya kendilerine güvence verilmediği takdirde, mirasbırakanın ölümünden ya da vasiyetnamenin açılmasından başlayarak üç ay içinde, terekenin resmî tasfiyesini isteyebilmektedirler. Aynı şekilde vasiyet alacaklıları da, haklarının korunması için gerekli önlemlerin alınmasını isteyebilirler. Resmî tasfiye, sulh mahkemesince veya atayacağı bir ya da birkaç tasfiye memuru tarafından yapılır. Resmî tasfiyeye terekenin defterinin düzenlenmesiyle başlanır ve aynı zamanda mirasbırakanın alacaklılarından ve borçlularından, belirtilen süre içinde alacaklarını ve borçlarını bildirmeleri istenir. Resmî tasfiye, mirasbırakanın yürüyen işlerinin tamamlanmasını, borçlarının yerine getirilmesini,

* Yrd. Doç. Dr. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

alacaklarının tahsilini, vasiyet borçlarının yerine getirilmesini, zorunlu olduğu takdirde mirasbırakanın haklarının ve borçlarının mahkemece tespitini ve mallarının paraya çevrilmesini kapsamaktadır. Tasfiye memuru, göreviyle ilgili işlerini sulh mahkemesinin gözetim ve denetimi altında yürütmektedir.

Anahtar Sözcükler: Resmi tasfiye, tereke borçlarından sorumluluk, tereke alacaklıları, mirasın reddi, tasfiye memuru

ABSTRACT

The official liquidation of the inheritance constitutes the fourth alternative which shall be referred to by the heirs of the legator in Turkish/Swiss law systems apart from the acceptance and rejection of the inheritance and book keeping options. Each heir may reject the inheritance or claim official liquidation of the inheritance where he/she could accept the inheritance in accordance with the official book kept. Such claim is not considered if either of the joint heirs accept the inheritance. In case of official liquidation of the inheritance, the heirs shall not be liable from the obligations of the inheritance. On the other hand, the creditors of the legator who suspect that they may not be able to acquire their receivables based on conceiving reasons, may also claim official liquidation of the inheritance within three months from the decease of the legator or the opening of the testimonial if their receivables are not paid despite that they claimed the same or if no guarantee is given in respect of the same. Likewise, the creditors of the inheritance may also claim required measures to be taken for the protection of their rights. The official liquidation is executed by the civil court of peace or one or more liquidators to be appointed by the civil court of peace. The official liquidation commences with the issuance of the book of the inheritance and at the same time the creditors and debtors of the legator are asked to notify their receivables and obligations. The official liquidation comprises the completion of the continuing affairs of the legator, performance of his/her liabilities, collection of his/her receivables, performance of inheritance liabilities, determination of the rights and liabilities of the legator if obligatory and realisation of the properties of the legator. The liquidator performs his/her transactions related with his/her duty under the monitoring and supervision of the civil court of peace.

Keywords: Official liquidation, responsibility against obligations of the inheritance, creditors of the inheritance, rejection of the inheritance, liquidator

GİRİŞ

Mirasın resmi tasfiyesi Türk/İsviçre hukuk sistemlerinde miras bırakanın ölümünden sonra geride kalan mirasçılarının mirası kabul, red ve defter tutma seçenekleri yanında başvurabilecekleri dördüncü alternatifini oluşturmaktadır². Resmi tasfiye sahip olduğu özellikler ve hukuki niteliği ile miras hukukuna hâkim olan genel ilkelerin bir nevi istisnasını teşkil etmektedir. Gerçekten de miras hukukuna hâkim olan külli halefiyet ilkesi (=Gesamtrechtsnachfolge) gereğince miras bırakanın ölümüyle birlikte geride kalan mirasçılar herhangi bir hukuki işlem, eylem veya mahkeme kararına gerek kalmaksızın terekeyi topyekûn (kül) olarak kazanmaktadır. Bu kazanma dolayısıyla mirasçılarının kendilerine ait özel malvarlıkları ile miras yoluyla intikal eden tereke birbirleriyle karışarak tek bir malvarlığını meydana getirmektedir. Oysa usulüne uygun bir şekilde resmi tasfiye talebinde bulunulduğunda mirasın açılmasına rağmen tereke, mirasçılar tarafından kazanılmadığı için mirasçılarının malvarlığından ayrı ve bağımsız bir malvarlığı olarak varlığını korumaktadır³. Aynı olarak varlığını koruyan bu malvarlığı, öncelikli olarak mirasbırakanın borçlarına (tereke borçlarına) tahsis edildiğinden sadece borçlara tahsis edilen özel bir malvarlığı statüsünü kazanmış durumdadır⁴. Bu tahsis nedeniyle mirasçılarının mirasbırakanın borçlarından dolayı sorumlulukları kanun gereği ortadan kalkmakta (MK. m. 632/3, ZGB. Art. 593/3); miras bırakanın alacaklıları alacaklarını sadece

² Dural/Öz, s. 418-419; Honsell/Vogt/Geisder, s. 617, N. 1; Piotet, s. 816 vd.; İmre/Erman, s. 376 vd.; Schnyder/Schmid/Rumo-Jungo, s. 1091 vd.; Amstutz/Breitschmid/Furrer, Art. 593, N. 1 vd.; Tuor/Picenoni, s. 736; “Her mirasçı mirası ret veya kabul edeceği yerde terekenin resmi tasfiyesini isteyebilir. Resmi Tasfiye Sulh Mahkemesince veya atayacağı memur tarafından yapılır. Tasfiye memuru görevi ile ilgili işlerini Sulh Mahkemesinin gözetimi ve denetimi altında yürütür”, (2. HD., T. 16.04.2003, E. 2003/3244, K. 2003/5572).

³ Piotet, s. 816; Öztan, s. 349; Antalya, s. 401; İnan/Ertaş/Albaş, s. 520; Oğuzman, s. 379 vd.; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 247 vd.; Amstutz/Breitschmid/Furrer, Art. 593, N. 1.

⁴ Honsell/Vogt/Geisder, s. 619, N. 8; Piotet, s. 816; Amstutz/Breitschmid/Furrer, Art. 593, N. 1; Dural/Öz, s. 419; Antalya, s. 400; Serozan/Engin, s. 608; Tuor/Picenoni, s. 737; Kılıçoğlu, s. 266 vd.

terekeden elde edebilmekte ve mirasçılarının şahsi sorumluluklarına gidememektedirler⁵.

Usulüne uygun tasfiye talebi ile birlikte mirasçılarının malvarlığına karışmayan terekenin aktif kısmı ile pasifi karşılanmakta ve geriye bir bakiye kalırsa bu bakiye mirasçılara intikal etmektedir. Bu nedenle resmi tasfiye, bir yönüyle mirasın redine bir yönüyle de mirasın kabulüne benzetilse de aslında miras hukuku içerisinde kendine özgü yapısı olan özel bir hukuki kurum olma özelliği taşımaktadır⁶.

II. RESMİ TASFİYENİN AMACI

Resmi tasfiyesinin değişik amaçları bulunmaktadır. Bunlardan en önemli amacı hem mirasçılarını hem de mirasbırakanın alacaklılarını (tereke alacaklılarını) korumaktır⁷. Gerçekten de, miras bırakanın ölümüyle birlikte yasal ve atanmış mirasçılarının miras bırakanın bütün borçlarından kendi malvarlıklarıyla sınırsız sorumluluğu doğmaktadır. Mirasın resmi tasfiyesi ise, bu sorumluluğu ortadan kaldıran bir hukuki yol olarak mirasçılarının korunması amacına hizmet etmektedir. Özellikle miras bırakanın borçlarından dolayı herhangi bir sorumluluk almak istemeyen mirasçılarının bu amaçlarına hizmet eden uygun bir yol olarak kabul edilmektedir⁸. Böylece mirasçının, mirasbırakanın tereke borçlarından kişisel malvarlığı ile değil, yine tereke ile sorumlu olması sonucu doğmaktadır⁹.

⁵ Piotet, s. 816; Amstutz/Breitschmid/Furrer, Art. 593, N. 1; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 247; Ayan, s. 228; İmre, s. 608; Berki, s. 174 vd.; “Mirasçılarını resmi tasfiye talep etmişlerdir. Resmi tasfiye halinde mirasçılar terekenin borçlarından sorumlu değildir. Mirası kayıtsız şartsız kabul edildiğine ilişkin delil sunulmadığına göre bu davalılar yönünden davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulmasında isabet görülmemiştir”, (19. HD., T. 26.05.2005, E. 2004/10168 – K. 2005/5950).

⁶ Honsell/Vogt/Geisder, s. 618; İmre/Erman, s. 376; Bkz., Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 593, N. 3; BGE 54 II 200; Karş., Piotet, s. 816; Tuor/Picenoni, s. 737; Hem mirasın kabulüne ilişkin unsurlar hem de mirasın reddine ilişkin unsurlar taşıdığı yönünde bkz., BGE 54 II 419.

⁷ Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 593, N. 1; Özüğür, s. 186-187; Serozan/Engin, s. 409-410; Schnyder/Schmid/Rumo-Jungo, s. 737; Tuor/Picenoni, s. 737; Gençcan, (Miras), s. 615-616; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 247; Dural/Öz, s. 419; Öztan, s. 349-350; Antalya, s. 400-401; Kılıçoğlu, s. 266 vd.; İnan/Ertaş/Albaş, s. 529-530; İmre/Erman, s. 376-377;

⁸ Ayiter/Kılıçoğlu, s. 247; İmre, s. 608; Ayrıca bkz., 2. HD., T. 14.11.1997, E. 1997/10309, K. 1997/12315; İmre/Erman, s. 376; Oğuzman, s. 279; Kocayusufpaşaoğlu, s. 644; Serozan/Engin, s. 409; Piotet, s. 817; Öztan, s. 349; İnan/Ertaş/Albaş, s. 529; Antalya, s. 401; Dural/Öz, s. 419.

⁹ Kocayusufpaşaoğlu, s. 644; Piotet, s. 816; İmre, s. 608; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 593, N. 1; Tuor/Picenoni, s. 737; Dural/Öz, s. 419; Öztan, s. 349; İnan/Ertaş/Albaş, s. 529; Antalya, s. 401.

Resmi tasfiye mirasbırakanın alacaklılarının menfaatlerinin korunmasına da hizmet eder¹⁰. Gerçekten de, mirasbırakanın alacaklılarının alacaklarını terekeden tahsil edememe tehlikesi ile karşılaştıklarında resmi tasfiye yoluna başvurmaları, alacaklarını terekeden tahsil edebilme imkânını sağlamaktadır. Böylece alacaklarını tahsil edememe riskine karşı, miras bırakanın alacaklıları bir nevi güvence altına alınmaktadır.

Resmi tasfiye mirasçılar ile mirasbırakanın alacaklılarının korunması amacından başka, diğer bir kısım kişilerin menfaatlerinin korunmasını da sağlamaktadır¹¹. Bunlardan ilki, vasiyet alacaklılarıdır. Gerçekten de mirası kayıtsız ve şartsız kabul eden mirasçının alacaklılarının hakları mirasbırakanın alacaklılarının hakları ile aynıdır (MK. m. 603). Ayrıca mirasbırakanın alacaklılarının hakları, vasiyet alacaklılarının haklarından önce geldiği için, miras kabul edildiğinde vasiyet alacaklılarının hakları ikinci planda kalacaktır. Oysa usulüne uygun bir şekilde gerçekleştirilen resmi tasfiye halinde, mirasbırakanın borçlarından sonra öncelikle vasiyet alacaklılarının hakları ödenecektir. İşte bu yönüyle resmi tasfiye aynı zamanda vasiyet alacaklılarının menfaatlerine de hizmet etmektedir¹². Kaldı ki, kanun koyucu vasiyet alacaklılarının haklarının korunması amacına hizmet etmek üzere, MK. m. 633/2 ile ihtiyati tedbir taleplerinde buluma hakkı da tanınmıştır¹³.

Mirasın resmi tasfiyesinin menfaatinin olduğu diğer bir kesim ise mirasçının şahsi alacaklılarıdır. Gerçekten de kanun koyucu kanunda

¹⁰ Tuor/Picenoni, s. 737; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 593, N. 5; Piotet, s. 817; İmre, s. 609; İmre/Erman, s. 376; Öztan, s. 350; İnan/Ertaş/Albaş, s. 531; Antalya, s. 403; Dural/Öz, s. 419 vd.

¹¹ Piotet, s. 817; Helvacı, İlhan: Eski Medeni Kanunumuzla Karşılaştırmalı Olarak Türk Medeni Kanununa Göre Mirasın Reddi (MK. m. 605- MK. m. 618), İstanbul 2002, s. 226 vd.; Tuor/Picenoni, s. 737-738; İmre, s. 608; Serozan/Engin; s. 409; Antalya, s. 405 vd.; Dural/Öz, s. 419 vd.; Öztan, s. 350-351; İnan/Ertaş/Albaş, s. 532.

¹² Piotet, s. 817; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 247-248; Öztan, s. 350-351; İnan/Ertaş/Albaş, s. 532; Kocayusufpaşaoğlu, s. 644; İmre, s. 608; Tuor/Picenoni, s. 737; Antalya, s. 405 vd.; Dural/Öz, s. 419 vd.

¹³ Bkz., Oğuzman, s. 381; Serozan/Engin, s. 409; Kocayusufpaşaoğlu, s. 645-646; Öztan, s. 350-351; İnan/Ertaş/Albaş, s. 532; Antalya, s. 405 vd.; Dural/Öz, s. 419 vd.; 743 sayılı Kanunun 573. maddesinin 2. fıkrasında geçen ihtiyati tedbir kavramı MK. m. 634/2'de yer alan "gerekli önlemler" kavramı ile açıklanmaktadır. Ancak burada geçen gerekli önlemler veya ihtiyati tedbir kavramlarından ne anlaşılması gerektiği ise tartışmalıdır. Bkz., Kocayusufpaşaoğlu, s. 646; Piotet, s. 817; Tuor/Picenoni, s. 737.

öngörülen şartların gerçekleşmesi halinde, mirasçının alacaklısına da resmi tasfiye talebinde bulunma imkânı tanımıştır. Buna göre bir mirasçının, kişisel alacaklılarına zarar verme kastıyla mirası reddetmesi halinde, alacaklılar “mirasın reddini” iptal ettirip dolaylı yoldan mirasın resmi tasfiyesini sağlayabilmektedirler (MK. m. 617)¹⁴.

III. RESMİ TASFİYENİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Resmi tasfiyenin hukuki niteliği kanunda düzenlenmediği için doktrinde de tartışmalıdır. Bir kısım yazarlar mirasın resmi tasfiyesini mirasın reddine benzetirlerken, diğer bir kısım yazarlar da mirasın kabulüne benzetmektedirler¹⁵. Nitekim bir kısım yazarlar da mirasın resmi tasfiyesinin mirasın reddi ile mirasın kabulü arasında yer alan ama farklı bir miras hukuku müessesesi olduğunu kabul etmektedirler¹⁶.

Mirasın resmi tasfiyesini mirasın reddine benzeten yazarlar¹⁷, tasfiyenin külli halefiyet ilkesini ortadan kaldırmış olması düşüncesine dayandırmaktadırlar. Gerçekten de gerek mirasın resmi tasfiyesi gerekse mirasın reddi halinde mirasçılar mirasbırakanın borçlarından dolayı kişisel malvarlıkları ile sınırsız sorumluluktan kurtulmaktadırlar¹⁸. Başka bir ifade ile külli halefiyet her iki durumda da ortadan kalkmaktadır¹⁹. Çünkü mirasın resmi tasfiyesi halinde, tereke mevcudu olduğu gibi mirasbırakanın borçlarının ödenmesine tahsis edilmektedir.

Resmi tasfiye halinde de, tasfiye talebinde bulunan mirasçının, mirasçılık sıfatına bağlı haklardan ve özellikle tasfiye sonucunda artakalan

¹⁴ Bkz., Serozan/Engin, s. 409; Helvacı, s. 225 vd.; Piotet, s. 820; Tuor/Picenoni, s. 738; Dural/Öz, s. 409-410; Öztan, s. 350; Kılıçoğlu, s. 256-257; İnan/Ertaş/Albaş, s. 516-517; Antalya, s. 390-391.

¹⁵ Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 593, N. 3; Kocayusufpaşaoğlu, s. 644; İmre/Erman, s. 376; İmre, s. 608; Tuor/Picenoni, s. 738; Antalya, s. 401; İnan/Ertaş/Albaş, s. 530.

¹⁶ Honsell/Vogt/Geisder, s. 618, N. 5; Bir diğer görüş ise mirasın resmi tasfiyesini vasiyetin tenfizine benzetmektedir. Bkz., Piotet, s. 817; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 593, N. 3; Tuor/Picenoni, s. 738; Kocayusufpaşaoğlu, s. 644; İmre/Erman, s. 376; İmre, s. 608; İnan/Ertaş/Albaş, s. 530; Antalya, s. 401.

¹⁷ Ayiter/Kılıçoğlu, s. 247; Tuor/Picenoni, s. 738; Kocayusufpaşaoğlu, s. 644; Ayan, s. 228; Serozan/Engin, s. 410; Karş., İnan/Ertaş/Albaş, s. 530; Antalya, s. 401.

¹⁸ Kocayusufpaşaoğlu, s. 644; Serozan/Engin, s. 410; İmre/Erman, s. 376; İnan/Ertaş/Albaş, s. 530; Dural/Öz, s. 419; Antalya, s. 400; Öztan, s. 349-350.

¹⁹ Bkz., Ayiter/Kılıçoğlu, s. 247; Serozan/Engin, s. 410; 2 HD., T. 16.04.2003, E. 2003/3244, K. 2003/5572, (Gençcan, Ömer Uğur: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu, C. 2 (Madde. 352-1030), Ankara 2004, s. 2325).

mirastan yararlanması bakımından mirasın kabulüne benzetilmektedir²⁰. Doktrinde ise, mirasın resmi tasfiyesi halinde resmi tasfiye talebinde bulunan mirasçılarının özellikle ölüme bağlı tasarrufların iptali ve tenkis davalarının açılması hakları ile terekenin aktiflerine külli halefiyet ilkesi gereğince sahip olma ve elbirliği ortaklığının nimetlerinden yararlanma gibi imkânlarını sürdürdüğü kabul edilmektedir²¹. Gerçekten de doktrinde, resmi tasfiyeye rağmen mirasçılarının bir kısım haklarının halen devam ettiği düşüncesinden hareketle, daha çok mirasın kabulüne benzetildiği görülmektedir. Mirasçılarının tasfiye sırasında ve sonrasında her zaman iptal sebeplerinden birisinin varlığı halinde iptal ve nihayet şartların varlığı halinde tenkis davası açma yetkilerinin devam ettiği kabul edilmektedir. Yine tasfiye sırasında bile mirasçılarının, tasfiye memurunun alacaklıların ödenmesinde ihtiyaç duymadıkları malları teslim ettirebilmeleri (MK. m. 635/son, ZGB. Art. 596/3) nedeniyle de mirasın resmi tasfiyesinin mirasın kabulüne benzetileceği ileri sürülmektedir. Aynı şekilde, resmi tasfiyenin sonunda alacaklardan bakiye kalan kısmın mirasçılara miras payları oranında dağıtılması da, resmi tasfiyenin mirasın kabulüne benzetilmesinde kullanılan diğer bir gerekçedir²².

Ancak bu görüşe katılmak resmi tasfiye müessesesinin amaçlarına aykırı düşecektir. Çünkü öncelikle resmi tasfiyeye ilişkin hükümlerde bu anlam ve yorumun yapılmasına uygun düşecek bir düzenleme yer almamaktadır. Diğer taraftan, mirasçılar tarafından usulüne uygun tasfiye talebinde bulunulduğunda, mirasbırakanın terekesinin aktif, mirasbırakanın terekesinin pasiflerine tahsis edildiğinden normal mirasçılık haklarına sahip olmalarının pratik bir önemi ve değeri kalmamaktadır.

Kanımızca, mirasın resmi tasfiyesinin peki tabii olarak bazı yönleri ile mirasın kabulü ve bazı yönleri ile mirasın reddi kurumlarına benzetilmesi mümkündür. Ancak mirasın resmi tasfiyesi; mirasın kabulü veya mirasın reddi kurumlarından tamamen farklı ve başlı başına ayrı ve bağımsız bir

²⁰ İmre, s. 608; İmre/Erman, s. 376; Kocayusufpaşaoğlu, s. 645; İnan/Ertaş/Albaş, s. 530; Özmen, s. 727; Serozan/Engin, s. 410. Buna karşılık mirasın resmi tasfiyesi talebinde bulunan mirasçının ölüme bağlı tasarrufların iptali davasını açma yetkisine sahip olması veya tenkis davası açma hakkının varlığını koruduğu hususlarının tartışılması gerekir.

²¹ Serozan/Engin, s. 410; Piotet, s. 818; Tuor/Picenoni, s. 738.

²² Geniş bilgi ve tartışmalar için bkz., Piotet, s. 818 vd. ve orada anılan yazarlar; İmre, s. 608; İnan/Ertaş/Albaş, s. 530; İmre/Erman, s. 376; Kocayusufpaşaoğlu, s. 645.

hukuki kurumdur. Kaldı ki, MK. m. 632’de de, mirasın resmi tasfiyesi talebinde bulunma hakkının, tereke üzerinde mirasçılara tanınacak seçimlik yetkilerden birisi olduğu da açıkça düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu itibarla, mirasın resmi tasfiyesini, hukuki niteliği itibariyle o veya bu kurumun değişik görünümü şeklinde açıklamak yerine ayrı ve başlı başına miras hukukunun özel bir hukuki kurumu şeklinde ifade etmek daha isabetli olacaktır²³. Çünkü resmi tasfiyenin hukuki niteliği kanunda da yer almadığı gibi resmi tasfiye için atanan tasfiye memuru da ne kamu görevlisi, ne de resmi temsilcidir. Yani tasfiye memurunun kamu görevi yoktur; özel bir görevi vardır. Mirasın resmi tasfiyesi bu yönüyle de, mirasın resmen yönetilmesi, mirasın reddi, resmi defter tutma gibi tamamen özel bir hukuki kurumdur²⁴.

IV. RESMİ TASFİYENİN ÇEŞİTLERİ

Mirasın resmi tasfiyesi talebe bağlı resmi tasfiye ve kanundan doğan resmi tasfiye olmak üzere iki şekilde düzenlenmiştir. Bunlardan ilki talebe bağlı resmi tasfiyedir. Talebe bağlı resmi tasfiye de, kendilerine resmi tasfiye talebinde bulunma yetkisi verilmiş kişilerce herhangi bir talepte bulunulmadıkça resmi tasfiye söz konusu olmayacaktır. Kanundan doğan resmi tasfiyede ise, herhangi bir talepte bulunulmamış olsa bile, kanunda öngörülen durumlardan birisinin varlığı halinde kanundan dolayı resmi tasfiye söz konusu olmaktadır. Ancak hangi şekilde gerçekleşmiş olursa olsun, resmi tasfiye sadece miras bırakanın borçlarını ödeme gücü olan miraslar (terekeler) için geçerlidir. Başka bir ifade ile terekenin borçları ödemekte yetersiz kalacağı anlaşılır anlaşılmaz, resmi tasfiyenin yerini iflas nedeniyle tasfiyeye bırakması gerektiği kabul edilmektedir (MK. m. 636, ZGB. Art. 597)²⁵.

A. Talebe Bağlı Resmi Tasfiye

Talebe bağlı resmi tasfiye MK. m. 632 - 633’de düzenlenmiştir. Anılan maddelerde yer alan düzenlemelerden, resmi tasfiye talebinde bulunma

²³ Bkz., Honsell/Vogt/Geisder, s. 619, N. 10; Antalya, s. 402; Karş., Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 593, N. 4; Piotet, s. 818 vd.; Tuor/Picenoni, s. 738 vd.

²⁴ Resmi tasfiyenin aslında mirasın kabulünün özel bir çeşidi olduğu hakkındaki görüş için bkz., Kocayusufpaşaoğlu, s. 652-653 ve dn. 34’teki yazarlar; Honsell/Vogt/Geisder, s. 619, N. 10; Antalya, s. 402; Schnyder/Schmid/Jungo, s. 741.

²⁵ Bu görüş için bkz., Piotet, s. 818-819; Tuor/Picenoni, s. 741; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 595, N. 5-6; MK. m. 636; “Mevcudu borçlarını ödemeye yetmeyen terekenin tasfiyesi, sulh mahkemesince iflâs hükümlerine göre yapılır” hükmünü içermektedir.

yetkisine sahip olan kişilerin mirasçılarla mirasbırakanın alacaklılarının (tereke alacaklılarının) olduğu anlaşılmaktadır.

1. Mirasçılar tarafından resmi tasfiye talebi

a) Genel olarak

Mirasçıların sahip oldukları resmi tasfiye talebinde bulunma hakkı sadece iki durumda söz konusudur. Bunlardan ilki, mirasbırakanın ölümüyle birlikte geride kalan mirasçıların mirası kabul, mirası ret ve mirasın resmi defterinin tutulması yanında başvurabilecekleri dördüncü seçenek olarak kabul edilmektedir. İkinci durum ise, mirasın resmi defterinin tutulması işlemlerinin tamamlanmasından sonra ortaya çıkmaktadır. Gerçekten de, mirasçılardan her biri, resmi defterin tutulması işlemlerinin tamamlanmasından sonra, tanınan süre içinde mirası reddettiğini veya deftere göre veya kayıtsız şartsız kabul ettiğini ya da resmî tasfiye istediğini beyan edebilmektedir (MK. m. 627). Gerek birinci durum, gerekse ikinci durumda her bir mirasçı menfaat gördüğü takdirde mirasın resmi tasfiyesi talebinde bulunabilme hakkına sahiptirler.

b) Şartları

1.) Mirasçı olmak

MK. m. 632'de her bir mirasçının mirası ret veya resmî deftere göre kabul edeceği yerde aynı zamanda terekenin resmî tasfiyesini isteyebilme hakkının da bulunduğu açıkça düzenlenmiştir. Bu düzenlemeden de anlaşıldığına göre, kural olarak sadece mirasçıların resmi tasfiye talebinde bulunma hakları vardır²⁶.

Kanunda her mirasçının resmi tasfiye talebinde bulunabileceği düzenlenmiş olmakla birlikte, buradaki "her mirasçı" kapsamına hangi mirasçıların gireceği konusunda herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Bu nedenle mirasın resmi tasfiyesi talebinde bulunabilecek mirasçıları, esas itibarıyla mirasbırakanın borçlarından külli halefiyet ilkesi gereğince sorumlu tutulabilen yasal mirasçılar ile atanmış mirasçılar şeklinde

²⁶ Mirasçı dışında resmi tasfiye talebinde bulunabilecek diğer kişiler, tereke alacaklılarıdır. Bunu dışında yani mirasçılarla ve tereke alacaklıları dışında başka bir kişiye kanun koyucu tarafından resmi tasfiye talebinde bulunma yetkisi verilmemiştir. Ancak hemen belirtelim ki, tereke alacaklılarının resmi tasfiye talebinde bulunma imkânları MK. m. 632'de değil, MK. m. 633'de düzenlenmiştir.

belirlemek mümkündür²⁷. O halde, mirasçılık sıfatı tartışmalı olan kişilerle, vasiyet alacaklılarının mirasın resmi tasfiyesini talep hakları bulunmamaktadır²⁸. Buna karşılık, kimlerin mirası reddetme hakkına sahip olduğunu düzenleyen MK. m. 605/1’de; “*yasal ve atanmış mirasçılar mirası reddedebilirler*” hükmüne yer verilerek yasal mirasçılarla atanmış mirasçılar tek tek sayılmak suretiyle belirlenmiştir. Aynı şekilde mirasın resmi defterinin tutulmasına ilişkin düzenlemenin yer aldığı MK. m. 619’da da; “*Mirası reddetmeye hakkı olan her mirasçı, terekenin resmî defterinin tutulmasını isteyebilir*” düzenlemesine yer vermek suretiyle sınırlama yapmıştır. Oysa MK. m. 632’de her mirasçının mirası ret veya resmî deftere göre kabul edeceği yerde terekenin resmî tasfiyesini isteyebileceği düzenlemesine yer verilmiş ve bir ayırım veya sınırlama yapılmamıştır. Bu nedenle mirasçılar kavramının kapsamına **vasiyet alacaklılarının** da kural olarak dâhil edilmesi gerekir. Ancak, vasiyet alacaklılarının mirasın resmi tasfiye talebinde bulunmalarının pratikte bir faydası olamayacağı için, uygulamada ve doktrinde, vasiyet alacaklılarının resmi tasfiye talebinde bulunma haklarının olmadığı kabul edilmektedir. Ancak kanun koyucu vasiyet alacaklısını tamamen güvensiz bir ortamda bırakmamak için, MK. m. 633/2’de öngörülen şartların gerçekleşmesi halinde haklarının korunması için gerekli önlemlerin alınmasını talep edebilme imkanını tanımıştır²⁹.

Bir mirasçının mirasın resmi tasfiyesi talebinde bulunabilmesi için mirasçılık sıfatına sahip olması yeterli değildir. Ayrıca, mirasçılık sıfatını da kaybetmemiş olması gerekir. Gerçekten de, mirastan yoksunluk, mirastan çıkarma ya da mirastan feragat gibi herhangi bir nedenle mirasçılık sıfatını kaybeden mirasçılardan da mirasın resmi tasfiyesi talebinde bulunma imkânlarının da ortadan kalktığını kabul etmek gerekir³⁰.

²⁷ Honsell/Vogt/Geisder, s. 621; Tuor/Pictoni, s. 743; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 593, N. 10; Kocayusufpaşaoğlu, s. 644; Piotet, s. 819.

²⁸ Honsell/Vogt/Geisder, s. 621; Kocayusufpaşaoğlu, s. 645; Dural/Öz, s. 421; İnan/Ertuş/Albaş, s. 532; Antalya, s. 405; İmre/Erman, s. 377; Özellikle vasiyet alacaklılarının resmi tasfiye karşısındaki durumları hakkında bkz., Tuor/Pictoni, s. 756; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 6.

²⁹ 743 sayılı Kanunda bu hükmün karşılığını oluşturan 573. maddenin ikinci fıkrası şu hükmü içermektedir: “Kendilerine muayyen şey vasiyet olunan kimseler, bu gibi hallerde dahi haklarının muhafazası için ihtiyati tedbirler talebine mezdurlar”; Ayrıntılı bilgi için bkz., Kocayusufpaşaoğlu, s. 645-646.

³⁰ Honsell/Vogt/Geisder, s. 621 vd.; Piotet, s. 821; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 593, N. 10; Oğuzman, s. 380; Serozan/Engin, s. 410; Tuor/Pictoni, s. 743.

Diğer taraftan yedek mirasçı veya art mirasçıların mirasın resmi tasfiyesi talebinde bulunup bulunamayacakları konusunda da kanunda bir hüküm bulunmamaktadır. Kanımızca, gerek yedek, gerekse art mirasçıların mirasçılığı bir nev'i şarta bağlı mirasçılık olduğu ve gerek yedek mirasçı gerekse art mirasçı ancak ve ancak asıl mirasçı veya ön mirasçının mirasçı olamaması durumunda mirasçı olabildikleri için, bu kişiler resmi tasfiye talebinde bulunmaları mümkün değildir. Gerek asıl mirasçı gerekse ön mirasçının mirasçı olamaması nedeniyle yedek veya art mirasçının mirasçılık sıfatı doğduğu anda, mirasın resmi tasfiyesi talebinde bulunma imkânının da doğmuş olacağı kabulü gerekir.

2.) *Mirasın kabul edilmemiş olması*

Mirasçılık sıfatına sahip olan her mirasçı, mirasın resmi tasfiyesi talebinde bulunma imkânına sahip olsa da, birden çok mirasçının bulunduğu hallerde bu mirasçılardan hiç birisinin mirası kabul etmemiş olması gerekir³¹. Buradaki kabul açık bir kabul beyanı şeklinde gerçekleşebileceği gibi, mirasçılardan birisinin terekeye ait para veya malı zimmetine geçirmesi gibi örtülü kabul şeklinde de gerçekleşebilir³². Mirasçılardan birisinin mirası kabul etmesi halinde resmi tasfiye talebi dikkate alınmaz (MK. m. 632/2). Çünkü bu durumda mirası kabul eden mirasçı tereke borçlarından dolayı bütün sorumluluğu kişisel olarak üstlenmiş olduğundan terekenin miras bırakanın borçlarına özgülenmesine, yani resmi tasfiyeye gerek

³¹ Honsell/Vogt/Geisder, s. 622; Oğuzman, s. 379; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 593, N. 10; Tuor/Picenoni, s. 743-744; Piotet, s. 821; İnan/Ertas/Albaş, s. 530-531; Antalya, s. 402-403; İmre/Erman, s. 377; Dural/Öz, s. 419; “Mirasçılardan birinin kayıtsız şartsız mirası kabulü halinde tereke borca batık olsa bile resmi tasfiyeye gidilemez”, (2. HD., T. 14.11.1997, E. 1997/10309, K. 1997/12315); “Fürunun tamamı tarafından red edilen miras sağ kalan eşe teklif olunur. Onun da reddi halinde resmi tasfiyeye gidilir. En yakın mirasçıların kendilerinden sonra gelen parentel lehine redleri halinde miras onların tamamına teklif olunur. Birinin kabulü halinde resmi tasfiye yapılmaz. Ret eden mirasçının furu varsa payı ona geçer”, (2.HD., T. 24.2.1998, E. 1997/14364, K. 1998/2100).

³² Honsell/Vogt/Geisder, (593, N. 4); s. 622; Piotet, s. 822; Tuor/Picenoni, s. 744; Özmen, s. 730; “En yakın bütün mirasçıların mirası kendilerinden sonra gelen derecedeki (parenteldeki) mirasçılar lehine reddetmeleri de imkân dâhilindedir. Buradaki red alt tabakadaki (parenteldeki) bütün mirasçılar lehine yapılmalıdır. Bu parenteldeki mirasçılar da aynı yolu izleyebilir. (MK. md. 554) Bunların hepsinin veya bir kısmının mirası kabul yahut red etmeleri mümkündür. Bunlardan birisinin mirası kabul etmesi halinde artık Medeni Kanunun 552. maddesinde öngörülen resmi tasfiye yoluna gidilemez”, (2. HD., T. 24.02.1998, E. 1997/14364, K. 1998/2100).

kalmamaktadır³³. Değişik yollardan mirasçı olan bir mirasçı, mirası kabul ettiğini beyan etmişse, diğer mirasçılardan herhangi birisinin bulunduğu resmi tasfiye talebi sonuç doğurmayacaktır (MK. m. 632/2). Mirasın herhangi bir mirasçı tarafından kabul edilmesi sadece resmi tasfiye talebinde bulunulmasını engellediği için, resmi defterin tutulmasının talep edilmesi veya mirasın reddedilmesi üzerinde bir etki doğurmayacaktır. Buna karşılık resmi tasfiye başladıktan sonra, mirasçılardan birisinin mirası kabul ettiğini açıklaması halinde mirasın tasfiyesi işlemlerinin durup durmayacağı ise doktrinde tartışmalıdır.

İsviçre Federal Mahkemesi bir kararında, ZGB Art. 593 (MK. m. 632)'te yer alan mirasın kabulünün resmi tasfiyeyi etkisiz bırakacağı düzenlemesinin, henüz resmi tasfiye talebinde bulunmadan ortaya çıkan kabulü düzenlediği ve bu nedenle resmi tasfiye başladıktan sonra yapılacak kabulün resmi tasfiyeyi durdurmayacağı görüşünü benimsemiştir³⁴. Diğer taraftan bir kısım yazarlar, tasfiye memurunun o ana kadar yapmış olduğu bütün işlemlerin geçersiz olması gerektiğini savunurlarken, diğer bir kısım yazarlar ise bu konuda radikal olunmaması gerektiğini, bu tür bir çözüm tarzının hukuki işlemlerde güvenin korunması ilkesine zarar vereceğini ifade etmektedirler³⁵. Buna karşılık diğer bir kısım yazarlar ise, o ana kadar yapılan tasfiye işlemlerinin geri alınması veya iptal edilmesinin büyük bir zararı doğurmaması halinde durdurulması gerektiğini kabul etmektedirler³⁶.

Kanımızca, resmi tasfiye başladıktan sonra açıklanan kabul beyanının tasfiyeye etkisini hem kabul beyanında bulunan mirasçı, hem de resmi tasfiyede gelinen aşama açısından değerlendirmek gerekir. Öncelikle tasfiyede etkili olabilecek kabul beyanı, varlığından haberdar olunmayan veya mevcut olmayan ancak resmi tasfiye başladıktan sonra ortaya çıkan mirasçılar tarafından ileri sürülen kabul beyanı şeklinde anlamak gerekir. Bu nedenle resmi tasfiye talebinde bulunulduğu sırada mevcut olan ancak mirası

³³ Özmen, s. 728; İnan/Ertas/Albaş, s. 530-531; Antalya, s. 402-403; İmre/Erman, s. 377; Dural/Öz, s. 419; Piotet, s. 822; Ancak, mirası kabul eden mirasçının kötüniyetli olarak tasfiye talebini engelleme iradesinin olup olmadığına da araştırılması gerekir.

³⁴ Bkz., BGE 54 II 416-419; BGE 52 II 195; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 5;

³⁵ Bu görüşler için bkz., Piotet, s. 822'de anılan yazarlar.

³⁶ Tuor/Picenoni, s. 744; Piotet, s. 822; Karş., Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 5; Antalya, s. 403; İnan/Ertas/Albaş, s. 531; İmre/Erman, s. 377-378; Dural/Öz, s. 419; 2 HD., T. 16.04.1975, E. 1975/2538, K. 1975/2504.

kabul ettiğini açıklamayan bir mirasçının resmi tasfiye başladıktan sonraki kabul beyanını dürüstlük kurallarına uygun bir davranış olarak kabul etmek mümkün değildir.

İkinci olarak mirasın resmi tasfiyesinde gelinen aşamayı da, kabulün tasfiyeye etkisinde dikkate almak gerekir. Bu nedenle özellikle, resmi tasfiye talebinin mahkeme tarafından kabul edilmesi ve buna istinaden tasfiye memurunun atanmasından sonra açıklanan kabul beyanının tasfiyede etkili olmaması gerekir. Çünkü gerek resmi tasfiyenin amacı, gerekse resmi tasfiyeden beklenen menfaatler bunu gerektirmektedir³⁷. Buna karşılık doktrinde bazı yazarlar ve Yargıtay, resmi tasfiye devam ederken mirasçılardan birisinin mirası kabulü halinde resmi tasfiyenin duracağını kabul etmektedir³⁸.

Üçüncü olarak, resmi tasfiye başladıktan sonra açıklanan kabul beyanının tasfiye işlemlerini durdurması halinde; bu durumun geçmişe etkili sonuçlar doğurup doğurmayacağı sorununun da açıklığa kavuşturulması gerekir. Bu durum özellikle iyiniyetli üçüncü kişilerin kazandığı hakların korunması bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle kabul beyanının tasfiye işlemlerini durdurması halinde, bu durumun en azından geleceğe etkili (=ex nunc) sonuçlar doğuracak şekilde kabul edilmesi daha isabetli olacaktır. Böylece tasfiye memurunun o ana kadar yaptığı işlemler geçerli kalacak ve iyiniyetli üçüncü kişilerin kazanmış olduğu haklar da korunmuş olacaktır³⁹.

Mirasçılık sıfatı şüpheli olan bir mirasçının kabul beyanının da, mirasın resmi tasfiyesinin hemen uygulanmasına engel teşkil edip etmediği konusunda görüş birliği bulunmamaktadır. Bir görüş⁴⁰, mirasçılık sıfatı şüpheli olan bir mirasçının kabul beyanının resmi tasfiyenin uygulanmasını hemen engelleyeceğini, mirasçılık sıfatının tespiti için açılan bir tespit davası

³⁷ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 5; Dural/Öz, s. 419; İnan/Ertay/Albaş, s. 531; Antalya, s. 403; İmre/Erman, s. 377-378.

³⁸ Bkz., 2HD., T. 16.04.1973, E. 1973/2538, K. 1973/2504; Özmen, s. 729-730; Oğuzman, s. 379; Serozan/Engin, s. 412; Diğer taraftan resmi tasfiye kararının verilmesi ile birlikte mirasçılardan tereke üzerindeki her türlü idare ve tasarruf haklarının ortadan kalkacağı kabul edilecek olursa, artık bundan sonra mirasın kabul edilmesinin mümkün olamaması gerekir. Bkz., Kocayusufpaşaoğlu, s. 649; Dural/Öz, s. 419; İmre/Erman, s. 378.

³⁹ Bkz., Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 5.

⁴⁰ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 3.

sonuçlanana kadar da resmi tasfiyenin bekletilmek zorunda olduğunu kabul etmektedir. Buna karşılık, *Tuor/Picenoni*, mirasçı olma özelliği tartışmalı bir kişinin mirası kabul beyanının resmi tasfiyenin uygulanmasını engellemeyeceğini savunmaktadır. Yazarlara göre, gerçek anlamda mirasçı sıfatına sahip bir kişi tarafından talep olunan resmi tasfiye işlemlerinin mirasçılık sıfatı tartışmalı bir kişinin beyanı ile durdurulmaması gerektiğini ileri sürmektedirler⁴¹. Art mirasçının kabul beyanı ön mirasçının resmi tasfiye talebinde bulunmasına engel teşkil etmez. Çünkü ön mirasçı ile art mirasçı aynı anda mirasçı olan ve miras ortaklığına dâhil olan kişiler değildir⁴². Diğer mirasçılardan birisinin mirasın resmi defterinin tutulmasını talep etmesi veya mirası reddetmiş olması da mirasın resmi tasfiyesi talebinde bulunma hakkını etkilemez⁴³. Buna karşılık doktrinde *İmre* tarafından, mirasçılardan birisinin resmi tasfiye talebinde bulunmasının yeterli olmadığı, diğer mirasçıların da buna katılmaları veya mirası reddetmemeleri gerektiği savunulmaktadır⁴⁴.

Mirasçılardan birisinin mirası kabul etmemiş olması şartı, hem mirasın mutlak kabulü⁴⁵ hem de resmi deftere göre kabulünü kapsamaktadır. Başka bir ifade ile her türlü kabulü bu kapsamda değerlendirmek gerekir⁴⁶. 743 sayılı Kanunun 572. maddesinin 2. fıkrasında “*mirasın mutlak kabulü*” halinde resmi tasfiye talebinin geçerli olmayacağı düzenlemesine yer

⁴¹ Bkz., *Tuor/Picenoni*, s. 744.

⁴² Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 3.

⁴³ Ayiter/Kılıçoğlu, s. 248; *İmre*, s. 610; Ayrıca bkz., Özmen, s. 729.

⁴⁴ Bkz., *Tuor/Picenoni*, s. 744; *İmre/Erman*, s. 377; *İmre*, s. 610; Gerçekten de yazar, mirasçılardan sadece birisinin resmi tasfiye talebinde bulunmasını kafi görmemekte, diğer mirasçıların da buna katılmaları veya mirası reddetmeleri gerektiğini savunmaktadır.

⁴⁵ *İmre/Erman*, s. 377; *Tuor/Picenoni*, s. 744-745; Oğuzman, s. 380; Özmen, s. 729-730; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 248; *İmre*, s. 610; Serozan/Engin, s. 410-411; Ayrıca bkz., 2 HD., T. 16.04.1973, 2538/2504 sayılı kararı; 11 HD., T. 22.01.1985, E. 1984/5833, K. 1985/32 sayılı kararı.

⁴⁶ *Tuor/Picenoni*, s. 744-745; Gerçekten de mirasçıların mirası kabulü değişik durumlarda söz konusu olmaktadır. Bunlardan ilki mirasçıların mirası red, resmi defterin tutulmasını veya resmi tasfiye talebi yanında diğer seçenek olarak mirası kabuldür. İkinci olarak resmi defterin tutulması sonucunda kanunda öngörülen 1 aylık süre içerisinde mirası kabul beyanının açıklanması veya 1 aylık süre içerisinde tercih bildirilmemesi nedeniyle mirasın tutulan deftere göre kabulüdür. Son olarak mirasın reddi süresi içerisinde red beyanının açıklanmaması nedeniyle mirasın kabulüdür. Buna karşılık, doktrinde; “mirasçılardan bir kısmının resmi tasfiye, diğerleri deftere göre mirasın tutulmasından sonra kabulünü isterse resmi tasfiye talebinin dikkate alınacağını” savunan görüşlerde bulunmaktadır. Bkz., Berki, III, s. 125 vd.; Berki, s. 174 vd.

verilmişti⁴⁷. Haklı olarak eleştirilen “*mirasın mutlak kabulü*” kavramı ise, esas itibariyle mehz İsviçre Medeni Kanunu’nun aynı maddeyi karşılayan 593. maddesinden kaynaklanmaktaydı. Gerçekten de ZGB Art. 593’ün Almanca⁴⁸ ve İtalyanca⁴⁹ metinlerinde “*mutlak kabul*” anlamına gelen herhangi bir ifade kullanılmamışken sadece Fransızca⁵⁰ metninde yer alan bu ifade⁵¹ aynen 753 sayılı Kanunun 572. maddesine alınmıştı. Böylece, mirasçılardan birisinin miras bırakanın ölümünden sonra herhangi birinin mirası kabul etmesi halinde de, resmi defterin tutulmasından sonra kanuni süresi içerisinde mirasın kabul edilmiş olması halinde de resmi tasfiye sonuç doğurmaz⁵².

Art mirasçılardan birisinin mirası kabul etmesi, ön mirasçının mirasın resmi tasfiyesi talebini geçersiz kılmaz. Mirasın kabulü, sadece resmi tasfiyeyi geçersiz kılacağı için, mirasçılardan birisinin mirası kabul etmesi halinde, diğer mirasçılar için resmi tasfiye dışındaki diğer seçeneklerin tercih edilmesi her zaman mümkün olur.

Mirasın resmi tasfiyesinin sonuçsuz kalması, mirasçılardan birisinin mirası kabulü halinde söz konusudur. Bu nedenle tereke alacaklıları tarafından resmi tasfiye talebinde bulunduğu hallerde mirasın kabulünün tasfiye üzerinde herhangi bir etkisi olmayacaktır. MK. m. 632’de, mirasçılardan birisinin sadece mirası kabul etmesi halinde mirasın resmi tasfiyesinin sonuç doğurmayacağı düzenlendiğinden, mirasçılardan birisinin miras üzerinde sahip oldukları diğer seçenekleri kullanmaları halinde mirasın resmi tasfiyesi bundan etkilenmeyecektir⁵³. Örneğin mirasçılardan birisinin mirasın resmi defterinin tutulmasını talep etmesi halinde kural olarak resmi tasfiye bundan etkilenmez.

⁴⁷ MK. m. 572/2: “Bu talep, diğer bir mirasçının mirası mutlak olarak kabulü halinde mesmu olmaz...” hükmünü içermekteydi.

⁴⁸ ZGB Art. 593/2; “Solange jedoch ein Miterbe die Annahme erkl rt, kann dem Begehren keine Folge gegeben werden”.

⁴⁹ CC Art. 593/2; “La domanda non   ammessa quando uno dei coeredi abbia dichiarato l’*accettazione*”.

⁵⁰ CC Art. 593/2; “Il n’est pas fait droit   cette demande, si l’un des h ritiers accepte purement et simplement”.

⁵¹ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 4.

⁵² İmre/Erman, s. 377-378; Oğuzman, s. 380; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 248; Serozan/Engin, s. 410-411; İmre, s. 610; Dural/ z, s. 420.

⁵³ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 2; Aksi y nde bkz., İmre, s. 610.

3.) Tasfiye talebinde bulunma

MK. m. 632 gereğince mirasın resmen tasfiye edilebilmesi için her şeyden önce bu konuda bir talepte bulunulması gerekir. Talep şartı kanuni bir şart olduğu için, resmi tasfiyenin re'sen gerçekleştirilmesi mümkün değildir⁵⁴. Talep olunmaksızın re'sen yapılan resmi tasfiye sadece kanundan doğan resmi tasfiye hallerinde söz konusu olmaktadır. Resmi tasfiye talebinin içeriği konusunda Kanunda herhangi bir düzenleme bulunmadığından doktrinde bazı fikirlerin ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre, resmi tasfiye talebinde bulunan kişi mirasçı olduğunu, miras bırakanın ölüm tarihini ve diğer bir mirasçı tarafından mirasın kabul edilmemiş olduğunu ispatlamalıdır⁵⁵. Bu nedenle talepte bulunan mirasçının, bir gerekçe göstermesi veya mirasın ödeme gücü ile ilgili bir bilgi vermesi veya bunu ispatlamasına gerek yoktur.

Türk hukukunda ise, Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzükte⁵⁶, mirasın resmi tasfiyesine ilişkin ayrıntılı düzenlemelere yer verildiği için tasfiye talebinin içeriği, şekli ve süresi bakımından bu düzenlemelerin dikkate alınması gerekir. Tüzük m. 45/2'de, ".....resmi tasfiye istemi miras bırakanın yerleşim yerindeki sulh hukuk hakimine" hükmüne yer verilmiştir. O halde, öncelikle resmi tasfiye talebinde bulunulacak olan makam, miras bırakanın son yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesidir⁵⁷. Talep ise, yazılı veya sözlü beyanla gerçekleştirilecektir. Böylece mirasın resmi tasfiyesi ile mirasın reddine ilişkin hükümler arasında paralellik kurulmak istenmiştir. Bu

⁵⁴ Piotet, s. 820; Özmen, s. 729; Kocayusufoğlu, s. 645-647; İmre/Erman, s. 377-378; Serozan/Engin, s. 410-411; Tuor/Picenoni, s. 743; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 248; Oğuzman, s. 379-380; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 6; Dural/Öz, s. 420; İnan/Ertaş/Albaş, s. 530-531; Mirasçılardan resmi tasfiye talebinde bulunmaları esas itibarıyla bozucu koşula bağlı bir hak niteliğinde olup diğer bir mirasçının mirası kabul etmesiyle bu koşul kendiliğinden gerçekleşmektedir, Bkz., Özmen, s. 740.

⁵⁵ Amstutz/Breitschmid/Furrer, Art. 593, N. 11; Bkz., Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 6.

⁵⁶ RG., T. 10.08.2003, S. 25195. Ancak bu Tüzük, 10.08.2003 tarihinden önce ölmüş olanlara uygulanamayacağı için bu kişilere 24.07.1965 tarih ve 6/5100 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe girmiş bulunan eski Tüzük hükümleri uygulanacaktır.

⁵⁷ 6217 sayılı Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 14 ve 19. Maddelerinde Noterlik Kanununda ve Medeni Kanunda yapılan değişikliklerle, noterlere de veraset ilamı düzenleme yetkisi verilmiştir. Bu düzenlemeye paralel olarak, resmi tasfiye işlemlerini de noterlerin yürütmesi konusunda bir çalışma bulunmamaktadır.

nedenle mirasın resmi tasfiye talebinin de kesin ve kayıtsız şartsız olması gerekir⁵⁸. Ayrıca, tasfiye talebinde bulunan mirasçının, miras bırakanın öldüğünü, kendisinin resmi tasfiye talebinde bulunma konusunda yetkili mirasçı olduğunu ve nihayet mirasçılardan hiçbirisinin mirası kabul etmediğini ispatlaması gerekir⁵⁹. Bunun dışında talepte bulunan kişinin terekenin durumu hakkında herhangi bir bilgi vermek veya resmi tasfiye talebi için herhangi bir gerekçe göstermek zorunda değildir. Ancak, mirasçılardan birisinin daha sonradan mirası kabul etmesi nedeniyle tasfiye talebinin sonuçsuz kalması ihtimaline karşı böyle bir durumda bir önlem olarak mirası kabul veya reddine ilişkin bir beyanın sunulması gerektiği kabul edilmektedir⁶⁰.

Mirasçılardan birisinin resmi tasfiye talebinde bulunma süresi kanunda ve Tüzükte düzenlenmemiştir. Ancak doktrinde mirasın reddi süresinin dolmasından sonra artık resmi tasfiye talebinde bulunulamayacağı çoğunlukla kabul edilmektedir⁶¹. Ancak mirasın resmi defterinin tutulmasının talep edilmesi veya sonradan bir mirasçının çıkıp gelmesi gibi durumlar dikkate alındığında söz konusu sürenin değişik ihtimalleri göz önünde bulundurarak tespit edilmesi gerekir⁶². Buna göre resmi tasfiye miras bırakanın ölümünden sonra geride kalan mirasçılardan birinin, mirası kabul, mirası ret ve mirasın resmi defterinin tutulmasını talep yanında dördüncü bir seçenek olarak kabul edildiğine göre, resmi tasfiye talebinde bulunma süresi 3 aydır⁶³. Bu 3 aylık süre aynı zamanda mirasın reddi süresidir. Çünkü 3 aylık süre içerisinde reddedilmeyen miras mirasçılar tarafından kayıtsız şartsız kabul edilmiş sayılacağı için mirasçının 3 aylık süre içerisinde resmi

⁵⁸ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 6; Ayrıca bkz., Kocayusufpaşaoğlu, s. 647 vd.; Özmen, s. 730 vd.; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 593, N. 11; Tuor/Picenoni, s. 744 vd.

⁵⁹ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 6; Tuor/Picenoni, s. 744 vd.; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 593, N. 11.

⁶⁰ Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 593, N. 11; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 6; Piotet, s. 820.

⁶¹ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 7; Tuor/Picenoni, s. 746; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 593, N. 12.

⁶² Bkz., Özmen, s. 733; Kocayusufpaşaoğlu, s. 647-648; Serozan/Engin, s. 410-411;

⁶³ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 7; Tuor/Picenoni, s. 746; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 593, N. 12; Oğuzman, s. 380; İmre/Erman, s. 378; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 248; Serozan/Engin, s. 410; Özmen, s. 730; Dural/Öz, s. 420; İnan/Ertaş/Albaş, s. 531; Antalya, s. 403.

tasfiye talebinde bulunması gerekir⁶⁴. 3 aylık süre, yasal mirasçılar için miras bırakanın ölümünün öğrenildiği tarihten itibaren başlarken, iradi mirasçılar için ölüme bağlı tasarrufun kendilerine resmen bildirilmesi tarihinden itibaren işlemeye başlayacaktır⁶⁵. Böylece, her bir mirasçı için miras bırakanın ölümünü öğrenme tarihi farklı olacağı için, resmi tasfiye talebinde bulunma süresi de her bir mirasçı için farklı bir tarihte dolacaktır.

Mirasçılardan birisinin mirası kabul, ret veya tasfiye yerine mirasın resmi defterinin tutulmasını talep etmiş olması halinde de mirasın resmi tasfiyesi söz konusu olabilmektedir. Gerçekten de mirasın resmi defterinin tutulduğu hallerde de defter tutma işlemi tamamlandıktan sonra mirasçılara belirli bir süre içerisinde; mirası kabul, ret veya resmi tasfiye talebinde bulunma seçeneklerinden birisini seçmeleri için süre tanınmaktadır. İşte bu seçeneklerden resmi tasfiye talebinde bulunmayı tercih eden mirasçılar, bu konudaki beyanlarını kanunda öngörülen 1 aylık süre içerisinde yerine getirmek zorundadırlar. Kanun koyucu burada da mirasın resmi tasfiyesi için 1 aylık süre öngörmüştür. Bu 1 aylık süre ise, defter tutma işleminin tamamlanmasından sonra mirasçılarının miras konusunda karar vermeye davet edildikleri tarihten itibaren işlemeye başlar⁶⁶. Ancak, kanımızca defter tutma işlemlerinin tamamlanması sonucunda mirasçılara verilen 1 aylık sürenin sonunda mirasın kabul edilip edilmeyeceği anlaşılacağından bu sürenin sonunda resmi tasfiye talebinde bulunmayı düşünen mirasçılara da gereken sürenin verilmesi gerekir. Örneğin, mirasçılardan birisinin resmi defterin tamamlanmasından sonraki 1 aylık sürenin başında resmi tasfiye talebinde bulunması halinde, 1 aylık sürenin sonunda mirasçılardan birisinin mirası kabul etmesi halinde, resmi tasfiye talebi kanun gereği sonuçsuz kalacaktır. Böyle bir durumda, 1 aylık sürenin de artık dolduğunu varsayarsak, *resmi tasfiye talebinde bulunan mirasçı*, mirası kabul etmiş sayılacaktır. Bu

⁶⁴ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 7; Tuor/Picenoni, s. 746; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 593, N. 12; Oğuzman, s. 380; İmre/Erman, s. 378; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 248; Serozan/Engin, s. 410; Özmen, s. 730; Dural/Öz, s. 420; İnan/Ertas/Albaş, s. 531; Antalya, s. 403;

⁶⁵ İmre/Erman, s. 343; Aksi yönde görüş için bkz., Özmen, s. 728; Kocayusufpaşaoğlu, s. 648.

⁶⁶ Ayiter/Kılıçoğlu, s. 249; MK. m. 626/1'e göre; "Defteri inceleme süresi bittikten sonra her mirasçı, mahkemece bir ay içinde beyanda bulunmaya çağrılır". "Mirasçılardan her biri, tanınan süre içinde mirası reddettiğini veya resmi tasfiye istediğini ya da deftere göre veya kayıtsız şartsız kabul ettiğini beyan edebilir" (MK. m. 627/1).

nedenle söz konusu mirasçıyı sadece mirası kabul seçeneği ile baş başa bırakmamak için, 1 aylık sürenin böyle bir durumda kalan mirasçıya da verilmesi gerektiği kabul edilmektedir⁶⁷.

Mirasçılardan birisinin resmi tasfiye talebinde bulunduktan sonra bu talebi geri alıp alamayacağı konusu kanunda düzenlenmiş değildir. Doktrinde *Kocayusufpaşaoğlu*⁶⁸ mirasın resmi tasfiyesine karar verilmesinden itibaren, mirasçılardan mirasçı sıfatlarını kaybetmemekle birlikte özel bir malvarlığı durumundaki tereke üzerinde her türlü idare ve tasarruf haklarından mahrum kaldıklarını savunmaktadır. Kanımızca bu görüş kabul edilecek olursa, bunun doğal bir sonucu olarak, tereke üzerinde her türlü idare ve tasarruf hakkından mahrum kalan mirasçının artık resmi tasfiyeden vazgeçmesinin mümkün olmaması gerekir.

Doktrinde çoğunlukla kabul edilen diğer bir görüş ise⁶⁹, resmi tasfiyenin mirasçının kendi menfaat ve lehine olması nedeniyle tasfiyenin bitimine kadar bundan vazgeçerek tasfiye talebini geri almasının geçerli sayılması gerektiğini savunmaktadır. Bu görüşe göre, resmi tasfiye talebinden vazgeçerek bu talebi geri alan mirasçı da mirası kayıtsız şartsız kabul etmiş sayılır. Ancak, resmi tasfiyeden vazgeçen mirasçının mirası kayıtsız şartsız değil de tutulan deftere göre kabul edebilmesi için kanunda aranan şartların gerçekleşmiş olması veya en azından deftere göre kabulün mirasçılardan seçim hakkını kullanabilmesi için öngörülen 1 aylık süre içerisinde gerçekleşmesi gerekir. Resmi tasfiye talebinin geri alınması halinde tasfiyenin olduğu yerde kalacağı da yine bu görüş tarafından savunulmaktadır⁷⁰.

⁶⁷ Bu nedenle, mirasçılardan birisinin daha sonradan mirası kabul etmesi nedeniyle tasfiye talebinin sonuçsuz kalması ihtimaline karşı böyle bir durumda bir önlem olarak mirası kabul veya reddine ilişkin bir beyanın mirasın resmi tasfiyesi talebiyle birlikte sunulması gerektiği kabul edilmektedir. Bkz. Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 6; Serozan/Engin, s. 411; Amstutz/Breitschmid/Furrer, Art. 593, N. 11; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 6; Piotet, s. 820; Tuor/Picenoni, s. 745.

⁶⁸ Bkz., *Kocayusufpaşaoğlu*, s. 649.

⁶⁹ İmre/Erman, s. 378; Ayrıca bkz., Serozan/Engin, s. 412; İnan/Ertuş/Albaş, s. 531; Antalya, s. 403; Dural/Öz, s. 420; Karş. Özmen, s. 729-730.

⁷⁰ İmre, s. 610; Serozan/Engin, s. 412; İmre/Erman, s. 343; Resmi tasfiye işlemleri devam ederken talepte bulunan mirasçının resmi tasfiye talebini geri almasının, ancak mirasın mutlak kabulü ile gerçekleşebileceği konusunda bkz., Özüğür, s. 187.

Kanımızca, resmi tasfiye talebinde bulunduktan sonra sulh hukuk hâkimi tarafından remi tasfiyeye karar verilip, resmi tasfiye memuru da atanarak tasfiye işlemlerine başlandıktan sonra artık bundan vazgeçilememesi gerekir. Çünkü mirasın resmi tasfiyesi de geride kalan mirasçılardan mirasın ret, mirasın kabul veya mirasın resmi defterinin tutulması seçenekleri içerisinde yer alan seçenekler gibi ayrı ve bağımsız bir seçenektir. Nasıl ki bu seçenekler kullanıldıktan sonra bunlardan vazgeçilmesi mümkün değilse, resmi tasfiye talebinde bulunduktan sonra bunun da artık geri alınmaması gerekir⁷¹. Buna karşılık kanuni süre olan üç aylık süre içerisinde mirasçılardan birisi resmi tasfiye talebinde bulunduktan sonra söz konusu üç aylık süre dolmadan bu talebini geri almasında ise bir sakınca görülmemelidir⁷².

Mirasçılardan birisinin resmi tasfiye talebinde bulunmasından sonra diğer bir mirasçının defter tutulmasını talep etmesi halinde, tasfiye talebinin defter tutma işlemleri ve buna bağlı olarak mirasçılardan MK. 627 gereğince tercihlerini bildirme süresinin sonuna kadar bekletilmesi gerekir. Gerçekten de, MK. m. 626 ve m. 627’de, mirasçılardan her birinin defter tutma işlemi tamamlandıktan ve defteri inceleme süresi bittikten sonra mahkeme tarafından bir ay içerisinde beyanda bulunmaya çağırılacağı ve tanınan süre içinde mirası reddettiğini veya resmî tasfiye istediğini ya da deftere göre veya kayıtsız şartsız kabul ettiğini beyan edebileceği düzenlenmiştir. O halde, resmi tasfiye talebinde bulunulmasından sonra diğer bir mirasçının defter tutulmasını talep etmesi halinde, tasfiye işinin defter tutma işlemleri ve buna bağlı olarak mirasçılardan tercihlerini bildirmeleri için öngörülen 1 aylık süresinin sonuna kadar bekletilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan mirasın reddinde olduğu gibi (MK. m. 615), mirasın resmi tasfiyesi için öngörülen 1 ve 3 aylık sürelerin, şartların gerektirmesi halinde değiştirilerek ek süre verilebilmelidir.

2. Miras bırakanın alacaklıları tarafından resmi tasfiye talebi

a) Genel olarak

Talebe bağlı resmi tasfiyenin ikinci şeklini miras bırakanın alacaklılarının talebiyle gerçekleşen resmi tasfiye oluşturmaktadır. Gerçekten

⁷¹ Karş. Kocayusufoğlu, s. 649.

⁷² Aynı yönde, bkz. Tuor/Picenoni, s. 744-745; Karş., Piotet, s. 822-823.

de MK. m. 633'e göre; “*Miras bırakanın, alacaklarını elde edemeyeceklerinden inandırıcı sebeplerle kuşku duyan alacaklıları, istedikleri hâlde alacakları ödenmediği veya kendilerine güvence verilmediği takdirde, miras bırakanın ölümünden ya da vasiyetnamenin açılmasından başlayarak üç ay içinde, terekenin resmî tasfiyesini isteyebilirler*”. Böylece kanun koyucu madde metninde öngörülen şartların gerçekleşmesi halinde, miras bırakanın alacaklılarına da resmi tasfiye talebinde bulunma imkânı tanımaktadır. Madde metninin başlığı her ne kadar miras bırakanın alacaklılarının istemi ile başlığını taşısa da, madde içerisinde ikinci fıkrada vasiyet alacaklılarına ilişkin düzenlemeye de yer verilmiş bulunmaktadır.

Kanun koyucunun mirasbırakanın alacaklılarına da resmi tasfiye talebinde bulunma hakkın vermesinin hiç şüphesiz çok önemli nedenleri bulunmaktadır. Gerçekten de mirasbırakanın geride bıraktığı malvarlığı (tereke) borçlarını karşılamaya yetecek miktarda olmasına karşılık, mirasçılardan borç içerisinde olduğu durumlarda, iki malvarlığı karışacağı için mirasçının kişisel alacaklıları mirasbırakanın malvarlığına da el koyabilme imkânına sahiptirler. Böylece, tereke alacaklısını hakları tehlikeye düşebilecektir. İşte kanun koyucu bu tür tehlikeleri ortadan kaldırarak mirasbırakanın alacaklısını korumak amacıyla bazı şartların varlığı halinde tereke alacaklılarına da resmi tasfiye talebinde bulunma imkânı tanımıştır⁷³.

Miras bırakanın alacaklılarının resmi tasfiye talebinde bulunabilmeleri için kanunda aranan şartların gerçekleşmesi gerekir⁷⁴. Bu şartlardan ilki, talepte bulunacak kişinin öncelikle miras bırakanın alacaklısı olması şartıdır. Gerçekten de kanun koyucu, mirasçılar dışında sadece miras bırakanın alacaklılarının resmi tasfiye talebinde bulunmalarına imkân tanımıştır. Miras bırakanın alacaklısının resmi tasfiye talebinde bulunabilmesi için geçerli bir alacağın bulunması ve bu alacağın mirasçılardan tahsil edilemeyeceği konusunda inandırıcı sebeplerin varlığı da aranmaktadır. Diğer taraftan, mirasçılardan, miras bırakanının alacaklılarına ödeme yapmak veya ödeme konusunda teminat göstermek suretiyle tasfiye talebinde bulunmalarını engelleyebilmektedirler. Bu nedenle miras bırakanın alacaklılarının resmi

⁷³ İmre/Erman, s. 379; Kocayusufpaşaoğlu, s. 645; Abt/Weibel, Art. 594, N. 4-5; Antalya, s. 403 vd.; İnan/Ertas/Albaş, s. 531 vd.; Dural/Öz, s. 420-421.

⁷⁴ Schnyder/Schmid/Rumo-Jungo, s. 737 vd.; Abt/Weibel, Art. 594, N. 7 vd.; Dural/Öz, s. 420-421; İmre/Erman, s. 379; İnan/Ertas/Albaş, s. 531 vd.; Antalya, s. 403.

tasfiye talebinde bulunabilmesi için, mirasçılardan herhangi bir ödemede bulunmaması veya ödeme konusunda teminat göstermemesi gerekmektedir. Nihayet, mirasbırakanın alacaklılarının resmi tasfiye işlemlerini gerçekleştirebilmeleri için mutlaka usulüne uygun bir resmi tasfiye talebinde bulunmaları gerekmektedir.

b) Şartları

1.) Miras bırakanın alacaklısı olmak

MK. m. 633 hükümleri gereğince resmi tasfiyede bulunabilmek için her şeyden önce miras bırakandan alacaklı olan bir kişinin bulunması gerekir. Miras bırakanın bütün alacaklıları bu kapsamdadır⁷⁵. Miras bırakanın ölümünden sonra alacaklı sıfatını kazanan kişiler ise bu kapsama dâhil değildir. Alacaklı tek bir kişi olabileceği gibi birden fazla kişi de olabilir ve özellikle birden fazla alacaklının varlığı halinde bunların hep birlikte hareket etmeleri şartı aranmamaktadır⁷⁶. Miras bırakanın alacaklısının mutlaka üçüncü bir kişi olması gerekmez. Miras bırakandan aynı zamanda alacaklı olan yasal mirasçılar ile vasiyet alacaklıları da MK. m. 633 hükümleri gereğince alacaklı sıfatıyla resmi tasfiye talebinde bulunabilir⁷⁷. Özellikle mirasçılardan birisinin mirası kabulü nedeniyle diğer mirasçının resmi tasfiye talebinin geçersiz kaldığı hallerde, aynı zamanda miras bırakandan alacaklı olan mirasçının, alacaklı sıfatıyla talepte bulunabilmesi her zaman mümkün olabilmektedir⁷⁸. Çünkü böyle bir durumda da tasfiye talebinde bulunan kişi, miras bırakandan alacaklı sıfatına sahip olan kişidir.

MK. m. 633 hükmü gereğince resmi tasfiye talebinde bulunacak olan alacaklılar, miras bırakanın alacaklıları, yani tereke alacaklılarıdır. Bu nedenle özellikle mirasçının alacaklısı ile vasiyet alacaklısının ve ayrıca

⁷⁵ Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 1; Abt/Weibel, Art. 594, N. 4-5; Piotet, s. 823; İmre/Erman, s. 379; Tuor/Picenoni, s. 749; Kocayusufpaşaoğlu, s. 645; İnan/Ertas/Albaş, s. 531 vd.; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 1-2; Dural/Öz, s. 420-421; Antalya, s. 403.

⁷⁶ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 1; İmre, s. 613; Schnyder/Schmid/Rumo-Jungo, s. 737; İmre/Erman, s. 380 vd.; Abt/Weibel, Art. 594, N. 4-5; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 1; Tuor/Picenoni, s. 749; Piotet, s. 823; Dural/Öz, s. 420-421; Antalya, s. 403-404; İnan/Ertas/Albaş, s. 531-532.

⁷⁷ Miras bırakanın alacaklıları kavramından anlaşılması gereken, miras bırakanın ölümü anında miras bırakana karşı bir alacak hakkına sahip olan kişilerin anlaşılması gerekir. Miras bırakanı ölümünden sonra alacak hakkı kazanmış olanlar miras bırakanın değil, ancak mirasçılardan alacaklıları olabilirler, Bkz., Piotet, s. 823; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 249.

⁷⁸ Bkz., İmre, s. 612, dn. 7; Özmen, s. 735; İmre/Erman, s. 379 vd.; Antalya, s. 403-404.

mirasbırakanın ölümünden sonra alacaklı olan kişilerin tasfiye talebinde bulunması kabul edilmemiştir⁷⁹. Ancak, tereke alacaklısının tasfiye talebinin düzenlendiği MK. m. 633'de, vasiyet alacaklılarına da her ne kadar resmi tasfiye talebi kadar etkili olmasa da bazı önlemler alabilmelerine imkan tanınmıştır⁸⁰.

Mirasçının kişisel alacaklısının resmi tasfiye talebinde bulunma hakkı yoktur⁸¹. Mirasçının malvarlığının iyi durumda olmasına karşılık, mirasbırakanın borçlarının çok ama malvarlığının yetersiz olması durumunda, mirasçı veya tereke alacaklılarının resmi tasfiye talebinde bulunmaları kendi aleyhlerine sonuç doğuracaktır. Oysa resmi tasfiye talebinde bulunmaları halinde iki malvarlığı karışmayacağı için daha zengin olan mirasçının malvarlığından kendi alacaklılarını tatmin etme ihtimali daha yüksektir. Mirasçının malvarlığının iyi durumda, terekenin malvarlığının ise zayıf olduğu durumlarda her iki malvarlığı birbirine karışacağı için bu durum mirasçının alacaklısının zararına olacaktır. Bu gibi durumlarda da, miras bırakanın alacaklıları resmi tasfiye talebinde bulunmayarak, alacaklarını kolayca birbirine karışan ortak malvarlığından kolayca tahsil edebilme imkânına sahip olacaklardır. Mirasçının alacaklılarının ise sayılan bu durumların hiç birisinde, resmi tasfiye talebinde bulunma gibi bir imkânları yoktur. Mirasçının alacaklılarının bu gibi durumlarda sadece mirasçısından teminat isteme veya İcra hukukunun genel hükümleri çerçevesinde icra takibi yaparak mallarına haciz veya ihtiyati tedbir koydurmaları her zaman mümkündür⁸².

Mirasçının alacaklılarının her ne kadar MK. m. 632 ve m. 633 hükümleri gereğince resmi tasfiye talebinde bulunma imkânı olmasa da MK.

⁷⁹ Amstutz/Breitschmid/Furrer, Art. 594, N. 1; Tuor/Picenoni, s. 749-750; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 2; Piotet, s. 823; İnan/Ertaş/Albaş, s. 531-532; İmre/Erman, s. 380; Antalya, s. 404.

⁸⁰ Oğuzman, s. 381; Kaçak, s. 355-356; Gençcan, s. 2326; MK. m. 633/2'de: "Aynı koşulların varlığı hâlinde vasiyet alacaklıları da, haklarının korunması için gerekli önlemlerin alınmasını isteyebilirler" hükmüne yer verilmiştir. Geniş bilgi için bkz., Amstutz/Breitschmid/Furrer, Art. 594, N. 6; Tuor/Picenoni, s. 756 vd.; Antalya, s. 405; İmre/Erman, s. 377; İnan/Ertaş/Albaş, s. 532.

⁸¹ Özmen, s. 731; Amstutz/Breitschmid/Furrer, Art. 594, N. 1; Piotet, s. 823; Tuor/Picenoni, s. 749-750; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 2; Kocayusufoğlu, s. 645; İnan/Ertaş/Albaş, s. 532; Dural/Öz, s. 421 İmre/Erman, s. 377; Antalya, s. 405.

⁸² Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 2; Özmen, s. 731-732; Serozan/Engin, s. 409; İmre, s. 612.

m. 617 gereğince, malvarlığı borcuna yetmeyen mirasçının alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddetmesi halinde, alacaklıları veya iflâs idaresi, kendilerine yeterli bir güvence verilmediği takdirde, ret tarihinden başlayarak altı ay içinde reddin iptali hakkında dava açabilmektedirler. Eğer mahkemece, reddin iptaline karar verilirse, miras resmen tasfiye edileceği için mirasçının alacaklısı için resmi tasfiye konusunda tanınan hak ancak bu şekilde ortaya çıkmaktadır⁸³.

2.) Geçerli bir alacağı bulunmak

Miras bırakanın alacaklısının geçerli bir alacak hakkına sahip olması gerekir. Buradaki alacakların hukuki niteliği, türü, miktarı veya süresi değil, böyle bir alacağın varlığı önemlidir. Bu nedenle henüz muaccel olmamış bir alacak söz konusu olabileceği gibi, muaccel bir alacak, vadesi geçmiş, şarta bağlı, şahsi veya ayni teminat altına alınmış bir alacak da söz konusu olabilir⁸⁴. Buna karşılık kefalet veya ipotekle teminat altına alınmış alacaklarda ise sadece bu teminatın yetersiz kalan kısmın miktarındaki alacak dikkate alınmaktadır⁸⁵. Miras bırakanın alacaklıları, tasfiye talebinde bulunmadan önce bir veya birkaç mirasçıdan alacağın bir kısmını tahsil etmiş olmaları halinde de yine kısmi ödeme dışında kalan alacak miktarı dikkate alınmalıdır⁸⁶. Mirasbırakanın alacaklısının alacağının mutlaka bir para alacağı olması şart değildir. Ancak para dışında herhangi bir edimin ifasını içeren alacaklıların tasfiye talebinde bulunup bulunamayacağı konusu ise gerek kanunda gerekse uygulamada ve doktrinde açıklığa kavuşturulmuş değildir. Çünkü resmi tasfiye halinde mirasbırakanın malvarlığı paraya çevrilerek mirasbırakanın borçlarına dağıtılmakta, alacaklılar tatmin edilmektedir. Örneğin, bir eser sözleşmesi nedeniyle iş sahibi olarak miras bırakandan eser alacağına sahip olan alacaklı, mirasbırakanın ölümü üzerine mirasın resmi tasfiyesi talebinde bunabilecek midir? Özellikle şahsi edim içeren sözleşmeler nedeniyle ortaya çıkan alacaklarda, alacaklının tasfiye talebinde bulunması halinde bu alacağın aynen tahsil etmesi mümkün olamayacaktır.

⁸³ İmre/Erman, s. 356 vd.; Antalya, s. 391; İnan/Ertas/Albaş, s. 516 vd.; Dural/Öz, s. 410.

⁸⁴ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 3; Amstutz/Breitschmid/Furrer, Art. 594, N. 1; Piotet, s. 823; Tuor/Piceni, s. 750; İnan/Ertas/Albaş, s. 531; İmre/Erman, s. 379-380.

⁸⁵ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 3; Farklı görüş için bkz., Bkz., Özmen, s. 736.

⁸⁶ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 3.

Alacaklıların sahip olduğu alacak hakkının bir eksik borçtan kaynaklanması halinde, acaba resmi tasfiye talebinde bulunulması mümkün müdür? Veya böyle bir resmi tasfiye talebinde bulunulması halinde, mahkeme bu alacağın eksik borçtan kaynaklandığı gerekçesi ile resmi tasfiye talebini reddetme imkânına sahip olacak mıdır? Bu sorun cevabı kanımızca hayırdır. Çünkü bir alacağın eksik borçtan kaynaklandığının ileri sürülmesi bir def'i niteliğinde olup hâkim tarafından re'sen dikkate alınamayacaktır. Bu nedenle, en azından ilgililerden (mirasçılar) birisinin böyle bir def'i'de bulunmadığı sürece, hâkim tasfiye talebini kabul edebilmelidir⁸⁷.

3.) Alacağın elde edilemeyeceği konusunda inandırıcı sebeplerin varlığı

Miras bırakanın alacaklılarının resmi tasfiye talebinde bulunabilmesi için miras bırakandan alacaklı olmak tek başına yeterli değildir. Ayrıca alacaklıların bu alacaklarını tahsil edemeyecekleri konusunda ciddi sebeplerin bulunması gerekir⁸⁸. ZGB Art. 594'de bu husus; "*begründete besorgnis*" kavramı ile yani "makul bir endişe" kavramı ile ifade edilirken aynı kavram MK. m. 633'de, "inandırıcı sebepler" şeklinde ifade edilmiştir. Doktrinde ise, bazı yazarlar "ciddi sebep" kavramını kullanmakta⁸⁹ diğer bazı yazarlar ise "ciddi bir endişenin" varlığını aramaktadırlar⁹⁰. Netice itibariyle, mirasbırakanın alacaklılarının resmi tasfiye talebinde bulunabilmeleri için, alacaklıların mirasçılardan tahsil edemeyecekleri konusunda inandırıcı sebeplerin varlığı şarttır⁹¹.

"İnandırıcı sebepler" kavramından ne anlaşılması gerektiği konusunda kanunda açık bir hüküm bulunmadığından, bu kavram doktrinde ve

⁸⁷ Karş., Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 1.

⁸⁸ Abt/Weibel, Art. 594, N. 9; Özmen, s. 735; İmre, s. 613; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 5; Tuor/Picenoni, s. 750; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 2; İmre/Erman, s. 380; Antalya, s. 404; İnan/Ertaş/Albaş, s. 531; Dural/Öz, s. 420; "Murisin alacaklarının resmi tasfiye isteği mahiyette kabul edilebilmesi için alacağının inanılır mahiyette olması ve alacaklının alacağını alamayacağına dair ciddi endişenin dayanaklarının ortaya konması gerekir. Sulh hâkimi alacağı hükme bağlayacak şekilde delil toplayamaz", (2. HD., T. 28.09.2005, E. 1995/8410, K. 1995/9556).

⁸⁹ Bkz., Kocayusufpaşaoğlu, s. 644; İmre/Erman, s. 380; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 2; Oğuzman, s. 380; İmre, s. 613; Tuor/Picenoni, s. 750; İnan/Ertaş/Albaş, s. 531.

⁹⁰ Bkz., Ayiter/Kılıçoğlu, s. 249; Serozan/Engin, s. 411.

⁹¹ MK. m. 633'de "inandırıcı sebepler" kavramı kullanıldığı için bundan sonraki açıklamalarımızda bu kavramın kullanılması tercih edilmiştir.

uygulamada değişik şekillerde yorumlanmaktadır. Çünkü bu kavram genel bir kavram olup, her bir somut olayın özelliğine göre değerlendirmek gerekir. Öncelikle, alacaklıların alacaklarını elde edemeyecekleri konusunda kuşkularının bulunması ve bu kuşkularının da inandırıcı olması yeterli olup, alacaklıların bu durumu ispatlamak için gerçek bir delil sunmaları şartı aranmaz⁹². Ayrıca, alacaklıların alacaklarını tahsil edemeyecekleri konusunda inandırıcı sebeplerin kesin olması ve ispatlanması şartı aranmadığı gibi keza; miras bırakandan alacaklı olduklarını ispatlamaları şartı da aranmamaktadır⁹³. Örneğin, mirasbırakanın alacaklılarının haklarının mirasçılar tarafından kabul veya reddedilmesinin resmi tasfiye üzerinde hiçbir etkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle bir alacak hakkının varlığı inanılır nitelikte ise bu durumun resmi tasfiye için yeterli olduğu kabul edilmektedir⁹⁴. Hangi durumların inandırıcı sebep şartının gerçekleşmiş olacağı kanunda açıkça düzenlenmediği için doktrinde bu konuda değişik örnekler verilmektedir. Örneğin, mirasçının malvarlığı ile tereke toplamının mirasçını ve mirasbırakanın borçlarını karşılamakta yetersiz kalması, veya bu toplam malvarlığının borçları karşılamakta yetersiz kalmasa bile mirasçının tehlikeli bir spekülasyon işine girmesi gibi durumlarda “inandırıcı sebep” şartının gerçekleştiği kabul edilmektedir⁹⁵. Diğer taraftan, mirasçının israf içerisinde olması, hatta alacaklının mirasçının yurt dışında bulunması nedeniyle alacağını takip imkânının olmaması veya mirasçının iflas etmiş olması da “inandırıcı sebep” olarak kabul edilebilmektedir⁹⁶. Bu nedenle, “inandırıcı sebeplerin” mutlaka mirasçının aşırı borçlanmış

⁹² Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 5; Piotet, s. 823-824; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 2; Tuor/Picenoni, s. 750-751; İnan/Ertaş/Albaş, s. 531; Dural/Öz, s. 420; İmre/Erman, s. 380; Antalya, s. 404.

⁹³ Özmen, s. 736; Kocayusufpaşaoğlu, s. 644-645; İmre, s. 615; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 5; Piotet, s. 823-824; İnan/Ertaş/Albaş, s. 531; Dural/Öz, s. 420; İmre/Erman, s. 380; Antalya, s. 404; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 2; Tuor/Picenoni, s. 750-751.

⁹⁴ Bkz., İmre, s. 613; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 2-3; Tuor/Picenoni, s. 750-751; Özmen, s. 736; Piotet, s. 823-824; Dural/Öz, s. 420; İmre/Erman, s. 380; Antalya, s. 404.

⁹⁵ Tuor/Picenoni, s. 751; İmre, s. 613-614; Ayiter/Kılıçoğlu, s. 249; Özmen, s. 736; Antalya, s. 404; İmre/Erman, s. 380; Dural/Öz, s. 421; Piotet, s. 823-824; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 2-3.

⁹⁶ Ayiter/Kılıçoğlu, s. 249; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 5; Özmen, s. 736; İmre, s. 613-614; Piotet, s. 824; Tuor/Picenoni, s. 751; Antalya, s. 404; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 2-3; İmre/Erman, s. 380; Dural/Öz, s. 421.

olmasına veya mirasçıların söz konusu borçları ödeme güçlerinin bulunmamasına dayandırılması gibi bir şart aranmamaktadır⁹⁷.

Mirasbırakanın alacaklılarının söz konusu alacakları, taşınmaz rehni gibi ayni veya kefalet ya da garanti gibi şahsi teminat araçları ile teminat altına alınmışsa, özellikle ayni teminatların paraya çevrilerek alacaklarını tahsil etme imkânlarının bulunması nedeniyle, bu alacaklıların resmi tasfiye talebinde bulunma haklarının olmadığı kabul edilmektedir⁹⁸. Ancak, kanımızca bu görüşe tam olarak katılmak mümkün değildir. Çünkü teminat altına alınmış alacaklarda, alacağın teminatla karşılanmayan kısımlarının bulunması her zaman mümkün olabilmektedir. O halde alacağın kısmen teminat altına alındığı hallerde, teminatla karşılanmayan kısım için her zaman tasfiye talebinde bulunulabileceğini kabul etmek gerekir⁹⁹.

Mirasbırakanın birden fazla mirasçısının bulunduğu durumlarda ise, alacaklıların alacaklarını tahsil edemeyecekleri konusundaki “inandırıcı sebeplerin” mirasçılardan sadece birisi için mi, yoksa tüm miraslar için mi bulunması gerektiği kanunda düzenlenmemiştir. Bu nedenle konuyla ilgili doktrinde değişik görüşler ileri sürülmektedir¹⁰⁰. Bir kısım yazarlar mirasbırakanın birden fazla mirasçısının bulunduğu durumlarda, bunlardan sadece birisinin alacağın tahsili için tehlike arz etmesi halinde, resmi tasfiye talebi için aranan “inandırıcı sebep” şartının gerçekleşmiş olacağını kabul etmektedirler¹⁰¹. Bu görüşe göre mirasçılardan birisi için bu şartın gerçekleşmesi üzerine tasfiye talebinde bulunulduğunda, ödeme gücü bulunan diğer mirasçılarının teminat göstererek veya borcu ödeyerek her zaman tasfiyeyi durdurma ihtimalleri bulunmaktadır. Ancak, ödeme gücü olan bir mirasçının diğer mirasçılarla olan ilişkisinden dolayı tasfiyeye razı olması ve bundan dolayı ödemeyi veya teminat altına almayı reddetmesi de her zaman mümkün olabilecektir.

⁹⁷ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 5; Piotet, s. 823-824; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 2-3; İmre/Erman, s. 380; Dural/Öz, s. 421; Tuor/Picenoni, s. 750-751; Antalya, s. 404; Özmen, s. 736; İmre, s. 613-614.

⁹⁸ Özmen, s. 736; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 5; Piotet, s. 824.

⁹⁹ Karş. Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 5; İmre, s. 615. Ayrıca bkz., Özmen, s. 736; Oğuzman, s. 380, dn. 189 ve orada anılan yazarlar.

¹⁰⁰ Bu görüşler için bkz., İmre, s. 615; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 5; Bkz. Piotet, s. 824.

¹⁰¹ Bu görüşler için bkz., Tuor/Picenoni, s. 752.

Diğer bir kısım yazarlar ise, resmi tasfiye talebi için aranan “inandırıcı sebep” şartının bütün mirasçılar için gerçekleşmiş olması şartını aramaktadırlar. Bu yazarlara göre, nasıl ki MK. m. 641 (Art. 603 ZGB) gereğince mirasçılar miras bırakanın tereke borçlarından müteselsilen sorumludurlar. Bu hep birlikte sorumluluk söz konusu şartın tüm mirasçılar için gerçekleşmiş olmasını zorunlu kılmaktadır¹⁰². Ayrıca, alacaklıların borcun ödenmesi veya teminat altına alınması talebini tüm mirasçılara yönetmek zorunda olduğundan “inandırıcı sebeplerin” bu talep yönetilen tüm mirasçılar için gerçekleşmiş olması gerekir.

Kanımızca, miras bırakanın geride kaç mirasçısının kaldığı ve bunlardan kaç tanesinin, alacakların tahsil edilemeyeceği konusunda “inandırıcı sebepleri” taşıdığını aramanın uygulamada fazla bir faydası yoktur. Bu nedenle, konuya doğrudan alacaklılar açısından bakarak, gerek tek bir mirasçının gerekse mirasçılarının tamamının alacakların tahsil edilemeyeceği konusunda “inandırıcı sebepleri” taşıdığına karar vermek daha adil bir çözüm olacaktır. Kaldı ki, mirasçılardan birisi için “inandırıcı sebepler” gerçekleşmiş olsa bile, alacaklılar bu şartın gerçekleşmediği diğer mirasçılara her zamana başvurarak alacaklarını tahsil etme imkânına sahip olabilmektedirler. Diğer taraftan, alacaklı alacağını tahsil konusunda emin ise, mirasçılardan birisinin ödemediği acz içerisinde olduğunu bahane ederek mirasçılara resmi tasfiyeyi dayatabilir. Bu nedenle mirasçılardan sadece birisinin ödememe tehlikesinin ispatlanması halinde borcun tamamının diğer mirasçılarca ödenebileceğinin ispatı artık bunlara düşecektir. Bu nedenle borçların ödenmemesi tehlikesinin tek bir mirasçı için varlığının kabulünün uygulamada sorunlar yaratacak nitelikte olduğu söylenebilir. Netice itibarıyla, konuya ilişkin değişik örneklerin verilmesi her zaman mümkün olmakla birlikte, MK. m. 633’de yer alan düzenlemedeki ifade tarzı genel nitelikli bir ifade tarzı olduğundan her bir somut olayın özelliklerine göre değerlendirilmesi gerekir¹⁰³.

4.) Alacakların ödenmemesi veya teminat verilmemesi

Mirasbırakanın alacaklılarının resmi tasfiye talebinde bulunabilmeleri için ayrıca “alacaklıların talepte bulunmasına rağmen bu alacakların

¹⁰² Bkz., İmre, s. 615; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 5 ve burada anılan yazarlar; Piotet, s. 824; Antalya, s. 404.

¹⁰³ Bkz., Piotet, s. 824; İmre, s. 613; Özmen, s. 736.

ödenmemesi veya alacaklılara teminat (güvence) verilmemesi” şartının da gerçekleşmiş olması gerekmektedir¹⁰⁴. O halde alacaklıların resmi tasfiye talebinde bulunabilmeleri için her şeyden önce alacaklarının ödenmesini veya teminat gösterilmesini mirasçılardan talep etmeleri şarttır¹⁰⁵. Alacaklının başvurusuna rağmen mirasçılar, miras bırakanın borcunu ödememekle birlikte ayrıca alacaklıya teminat da vermezlerse, bunu üzerine alacaklılar, alacakların ödenmediğini ve ayrıca teminat da verilmediğini ileri sürerek resmi tasfiyeyi talep edebilirler.

“Alacağın ödenmemesi veya teminat gösterilmemesi” şartının gerçekleşmiş sayılabilmesi için alacaklıların ödeme yapılması veya teminat gösterilmesine ilişkin taleplerinin sadece bir veya birkaç mirasçıya değil bütün mirasçılara karşı yöneltilmesi gerekir¹⁰⁶. Alacaklıların resmi tasfiye talebinde bulunabilmeleri için mirasçılara yöneltecekleri talebin içeriği ve şekli kanunda düzenlenmemiştir. Bu nedenle miras bırakanın alacaklılarının resmi tasfiye talebinde bulunmadan önce, mirasçılarının tamamına alacaklarının yerine getirilmesi veya teminat altına alınmasına ilişkin yapacakları bildirim şekli ve içeriği konusu doktrinde ileri sürülen görüşlerle tespit edilmektedir¹⁰⁷. Öncelikle söz konusu bildirim ne kadar süre içerisinde yapılması gerektiği konusunda kanunda bir hüküm bulunmamaktadır. Kanımızca söz konusu sürenin, alacaklılar tarafından resmi tasfiye talebinde bulunulması için kanunda öngörülen üç aylık süreye göre belirlenmesi gerekir (MK. m. 633/1)¹⁰⁸. Diğer taraftan söz konusu bildirim kural olarak bizzat alacaklılar tarafından yapılmakla birlikte, alacaklıların gerek ödeme gerekse teminat göstermeye ilişkin bu taleplerini

¹⁰⁴ Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 3; Tuor/Picenoni, s. 752; Piotet, s. 824; İmre, s. 615; Özmen, s. 736.

¹⁰⁵ İmre, s. 615-616; Özmen, s. 736; Kocayusufpaşaoğlu, s. 644; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 3; Tuor/Picenoni, s. 752; Piotet, s. 824; Oğuzman, s. 380; Antalya, s. 404; İmre/Erman, s. 380-381; Dural/Öz, 420-421; İnan/Ertaş/Albaş, s. 531-532.

¹⁰⁶ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 6; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 3; Piotet, s. 824; Tuor/Picenoni, s. 752; İmre, s. 616; İmre/Erman, s. 381; İnan/Ertaş/Albaş, s. 531-532; Özmen, s. 736-737; Antalya, s. 404.

¹⁰⁷ Bkz., Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 6; Piotet, s. 824; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 3; Tuor/Picenoni, s. 753; Antalya, s. 404; İmre/Erman, s. 381.

¹⁰⁸ Bu konuda değişik görüşler için Bkz., Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 6; Piotet, s. 824; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 3; Tuor/Picenoni, s. 753.

mahkeme aracılığıyla da ileri sürebilirler¹⁰⁹.

Alacaklılar tarafından yapılacak bildirim alacağın ödenmesi veya teminat altına alınması talebini açık ve net olarak içermesi gerekir¹¹⁰. Bu bildirimde alacaklıların kural olarak “alacağının ödenmesi” veya “teminat verilmesi” seçeneklerinden birisini seçme hakkı bulunmaktadır¹¹¹. Yani alacaklı, sadece alacağın ödenmesini talep edebileceği gibi sadece teminat gösterilmesini talep etme veya her ikisinden birisini seçme yetkisini mirasçıya bırakma hakkına sahiptir. Buna karşılık muaccel bir alacağın alacaklılar tarafından talep edilmesi halinde mirasçılardan teminat gösterme gibi bir seçeneklerinin bulunmadığını kabul etmek gerekir¹¹². Bu durumda mirasçılardan tek seçeneği olarak alacaklılara ödeme yapmaları gerekir.

Alacaklılar tarafından yapılacak bildirimde mirasçılara, söz konusu alacağı ödemeleri veya gerekli teminatı göstermeleri için uygun bir sürenin verilmesi gerekir. Bu sürenin ne kadar olması gerektiği konusunda kanunda bir hüküm bulunmamaktadır. Kanımızca burada verilecek sürenin hayatın olağan akışına göre, bir borçlunun borcunu ödemesi için gereken süre kadar olması yani o anki durum ve koşullara uygun makul bir süre olması gerekir¹¹³. Alacaklılar tarafından yapılacak bildirimde, verilen süre içerisinde ödemenin yapılmaması veya teminatın gösterilmemesi durumunda resmi tasfiye talebinde bulunulacağı uyarısının da yer almasının gerektiği kabul edilmektedir. Özellikle, mirasçılara sadece ödeme emrinin tebliğ edilmesi, resmi tasfiye tehdidini içermediği için bu anlamda geçerli bir bildirim olarak kabul edilmemekte; ödeme veya teminat göstermeme durumunda resmi tasfiye talebinde bulunulacağı tehdidinde bulunulması gerekmektedir¹¹⁴. Alacaklılar tarafından yapılacak bildirim şekli konusunda da kanunda bir

¹⁰⁹ Özmen, s. 736; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 6; İmre/Erman, s. 381.

¹¹⁰ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 6; İmre/Erman, s. 381; Antalya, s. 404.

¹¹¹ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 6; Doktrinde ise, teminat gösterme veya borcu ödeme konusundaki seçim hakkının alacaklıya değil, mirasçılara ait olduğunu ileri süren görüşlerde bulunmaktadır. Bu görüş için bkz., Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 3; Tuor/Picenoni, s. 753.

¹¹² Karş., İmre, s. 616; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 6; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 3; Tuor/Picenoni, s. 753.

¹¹³ Antalya, bu sürenin ticari hayata uygun bir süre olarak belirlenmesi gerektiğini savunmaktadır. Bkz., Antalya, s. 404.

¹¹⁴ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 6; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 594, N. 3; Tuor/Picenoni, s. 753.

hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle söz konusu bildirim ilerde ortaya çıkabilecek anlaşmazlıklarda ispat kolaylığının sağlanması açısından yazılı şekilde hatta resmi şekilde yapılması şüphesiz alacaklılar lehine olacaktır. Alacaklıların resmi tasfiye talebinde bulunabilmeleri için mirasçılara yönelik ödeme veya teminat gösteremeye ilişkin bildirim ve bu nedenle yapılacak ödeme veya teminat gösterme işlemlerinin MK. m. 633'de yer alan üç aylık süre içerisinde gerçekleştirilmesi gerekir. Çünkü bu süre geçtikten sonra artık alacaklıların da resmi tasfiye talebinde bulunma imkânları kalmayacaktır. Alacaklılar tarafından mirasçılara yapılan ödeme veya teminat gösterilmesine ilişkin bildirim sonuçsuz kalması üzerine, alacaklıların bu alacaklarını tahsil edemeyecekleri konusunda ciddi sebeplerin bulunması şartı da gerçekleşmiş olacaktır. Teminat gösterme veya ödeme yapma konusundaki seçim hakkı da kural olarak mirasçıya aittir.

Mirasçılara yapılan ödeme veya teminat gösterilmesine ilişkin bildirim sonuçsuz kalması, hiç ödeme yapılmaması veya hiç teminat gösterilmemesi durumunda ortaya çıkabileceği gibi, yetersiz teminat gösterilmesi veya muaccel bir alacak için ödeme talep edilmesine rağmen teminat gösterilmesi durumunda da ortaya çıkmaktadır¹¹⁵. Yetersiz teminat gösterilmesi resmi tasfiye talebinde bulunma imkânını ortadan kaldırmazken, bildirim üzerine mirasçılardan birisi tarafından yapılan kısmi ödemenin, alacaklının resmi tasfiye talebinde bulunma imkânını ortadan kaldırdığı kabul edilmektedir¹¹⁶. Kanımızca, kısmi ödemenin yapıldığı durumlarda, alacağın kalan kısmı için teminat gösterilmemesi veya ödeme yapılmaması halinde, alacaklının kalan kısım için resmi tasfiye talebinde bulunma hakkının devam edeceğinin kabul edilmesi gerekir.

5.) Talepte bulunma ve talep süresi

Mirasbırakanın alacaklılarının alacaklarını elde edemeyecekleri konusunda inandırıcı sebeplerle kuşku duymaları ve alacaklıların talepte bulunmalarına rağmen alacakların ödenmemesi veya teminat gösterilmemesi resmi tasfiye için yeterli değildir. Tüm bu şartların gerçekleşmesinden sonra alacaklıların ayrıca birde resmi tasfiye talebinde bulunması gerekmektedir¹¹⁷.

¹¹⁵ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 7; Özmen, s. 736-737; İmre, s. 616.

¹¹⁶ İmre, s. 626; Özmen, s. 737; Bkz., Tuor/Picenoni, s. 754.

¹¹⁷ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 6; Ayrıca bkz., Kocayusufpaşaoğlu, s. 647 vd.; Özmen, s. 740 vd.; Tuor/Picenoni, s. 754; Piotet, s. 824; Gençcan, s. 2324; Gençcan, Miras Hukuku,

Resmi tasfiye talebinde bulunma şekli konusunda kanunda bir hüküm bulunmamakla birlikte Tüzük'te bu konu ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Tüzük m. 45/2'de, ".....resmi tasfiye istemi miras bırakanın yerleşim yerindeki sulh hukuk hakimine yazılı veya sözlü beyanla olur. Sözlü beyan tutanağa geçirilerek beyanda bulunana imza ettirilir" hükmü bulunmaktadır. O halde, alacaklıların gerekli şartları yerine getirmesinden sonra miras bırakanın son yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesinde resmi tasfiye talebinde bulunması gerekir¹¹⁸.

Resmi tasfiye talebi yazılı veya sözlü bir beyanla gerçekleştirilecek olup ayrıca kesin ve kayıtsız şartsız olması gerekir¹¹⁹. Mirasbırakanın birden fazla alacaklısının bulunduğu durumlarda alacaklıların birlikte hareket etmeleri şartı aranmamaktadır¹²⁰. Yani her bir alacaklı diğerinden bağımsız olarak tasfiye talebi için aranan şartların gerçekleşmesi halinde talepte bulunabilir. Çünkü özellikle birden fazla alacaklının bulunduğu hallerde alacaklılardan birisinin mirasçılar tarafından tatmin edilmesine karşılık diğer alacaklı veya alacaklılar tatmin edilmemiş olabilir. Bu durumda alacaklıların birlikte hareket etme şartının aranması menfaatler dengesine uygun olmayacaktır. Ayrıca, alacaklıların birlikte hareket etme zorunluluklarının bulunmaması özellikle talepte bulunmayan alacaklıların haklarına herhangi bir zarar vermeyecektir. Başka bir ifade ile talepte bulunmayan alacaklılar da tasfiyeden pay alabilmekte ve tereke üzerinde mirasçının alacaklıları önüne geçmektedirler. Miras bırakanın alacaklıları için resmi tasfiye talebinde bulunma süresi, mirasçıların resmi tasfiye talebinde bulunma süresi ile aynı

s. 618 vd.; Serozan/Engin, s. 411; İmre/Erman, s. 381; Ayan, s. 229; Özüğür, s. 188; Antalya, s. 404; İnan/Ertuş/Albaş, s. 532; Dural/Öz, s. 420-421.

¹¹⁸ Kocayusufopaşaoğlu, s. 647 vd.; Özmen, s. 740 vd.; Tuor/Picenoni, s. 754; Gençcan, s. 2324; Gençcan, Miras Hukuku, s. 618 vd.; Serozan/Engin, s. 411; İmre/Erman, s. 381-382; Ayan, s. 229; Özüğür, s. 188; İnan/Ertuş/Albaş, s. 532-533; 6217 sayılı Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 14 ve 19. Maddelerinde Noterlik Kanununda ve Medeni Kanunda yapılan değişikliklerle, noterlere de veraset ilamı düzenleme yetkisi verilmiştir. Bu düzenlemeye paralel olarak, resmi tasfiye işlemlerini de noterlerin yürütmesi konusunda bir çalışma bulunmamaktadır.

¹¹⁹ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 6; Bkz., Kocayusufopaşaoğlu, s. 647 vd.; Özmen, s. 730 vd.; Gençcan, s. 2324; Gençcan, Miras Hukuku, s. 618 vd.; Serozan/Engin, s. 411; İmre/Erman, s. 380-381; Ayan, s. 229; Özüğür, s. 188.

¹²⁰ İmre, s. 613; Özmen, s. 740 vd.; Tuor/Picenoni, s. 754; Kocayusufopaşaoğlu, s. 647-648; Antalya, s. 404; Dural/Öz, s. 421.

süre olup üç aydır¹²¹. Bu üç aylık süre miras bırakanın ölümünden ya da vasiyetnamenin açılmasından itibaren işlemeye başlamaktadır (MK. m. 633)¹²². Resmi tasfiye süresi kesin süre olup, bunun değiştirilerek uzatılması mümkün değildir¹²³.

Alacaklılar tarafından resmi tasfiye talebinde bulunulduktan sonra, mirasçılardan birisinin mirası kabul etmesi veya mirasın resmi defterinin tutulmasını talep etmesi durumunda resmi tasfiye talebinin akıbetinin ne olacağı sorusunun da cevaplandırılması gerekir. Doktrinde hâkim fikir, mirasçılardan birisinin mirası kabul etmesi halinde bu durumun alacaklıların resmi tasfiye talebinde bulunma hakkını ortadan kaldırmayacağı gibi, bu talep üzerinde de bir etkide bulunmayacağı yönündedir¹²⁴. Buna karşılık mirasçılardan birisinin mirasın resmi defterinin tutulmasını talep etmesi durumunda bunun tasfiye talebine etkisi konusunda bir görüş ileri sürülmemiştir. Kanımızca, mirasın kabulü halindeki esas burada kabul etmek özellikle mirasçını alacaklılarını korunması bakımından isabetli bir çözüm olacaktır¹²⁵.

3.) Mirasın Resmi Tasfiyesine Karar Verilmesi

Talebe bağlı resmi tasfiyenin başlayabilmesi için gerek mirasçılar, gerekse mirasbırakanın alacaklılarının resmi tasfiye talebinde bulunulması yeterli değildir. Ayrıca yapılan resmi tasfiye talebi üzerine, yetkili ve görevli mahkeme tarafından resmi tasfiyeye karar verilmesi gerekir. Yapılan talep üzerine Sulh Hukuk mahkemesi tarafından yapılacak yargılama, çekişmesiz yargı türlerinden birisini oluşturmaktadır¹²⁶. Mahkeme öncelikli olarak yetkili olup olmadığını araştırarak; daha sonra talepte bulunanın mirasçılık

¹²¹ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 6; Bkz., Kocayusufpaşaoğlu, s. 647 vd.; Özmen, s. 730 vd.; Gençcan, s. 2324; Dural/Öz, s. 420; İnan/Ertaş/Albaş, s. 532; Antalya, s. 403; Gençcan, Miras Hukuku, s. 618 vd.; Serozan/Engin, s. 411; İmre/Erman, s. 381; Ayan, s. 229; Özüğür, s. 188.

¹²² Mirasçılar için öngörülen üç aylık süre ise miras bırakanın ölümünün öğrenildiği, iradi mirasçılar için de ölüme bağlı tasarrufun kendilerine resmen bildirildiği tarihten itibaren başlamaktadır.

¹²³ Karş. MK. m. 615: “Önemli sebeplerin varlığı hâlinde sulh hâkimi, yasal ve atanmış mirasçılara tanınmış olan ret süresini uzatabilir veya yeni bir süre tanıyabilir”.

¹²⁴ Serozan/Engin, s. 411; Özmen, s. 741; Dural/Öz, s. 420; Oğuzman, s. 379; İmre/Erman, s. 379; Antalya, s. 404.

¹²⁵ Birden çok mirasçının bulunduğu ve mirasçılardan birisi tarafından mirasın kabul edildiği hallerde, diğer mirasçıların resmi tasfiye talebinde bulunma hakları yoktur.

¹²⁶ Karş. HMK. m. 382; İmre, s. 620; Özmen, s. 740; Kocayusufpaşaoğlu, s. 639-640;

sıfatının veya alacaklı sıfatının bulunup bulunmadığını tespit edecektir. Hâkim resmi tasfiye konusunda karar verirken, özellikle yukarıda aranan şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini re'sen tespit etmelidir. Bu konuda Kanunda açık hüküm bulunmama ile birlikte kanımızca hâkim yapılan başvuruyu her bir somut olayın özelliğine göre inceleyip takdir yetkisini kullanarak karar vermelidir¹²⁷. Bu nedenle, hâkim yapılan yargılama sonunda örneğin talepte bulunan kişinin mirasçılık sıfatının bulunmadığı veya alacaklı sıfatına sahip olmadığına da karar verebilecektir¹²⁸.

B. Kanundan Doğan Resmi Tasfiye

Kanun koyucu talebe bağlı resmi tasfiye yanında, bazı hallerde böyle bir talep olmaksızın resmi tasfiyenin doğrudan kanundan doğması halini de ayrıca düzenlemiş bulunmaktadır. Kanundan doğan resmi tasfiye durumunun ilki MK. m. 612 (ZGB Art. 573)'de düzenlenmiştir. Buna göre, en yakın yasal mirasçılarının tamamı tarafından reddolunan miras, sulh mahkemesince iflâs hükümlerine göre tasfiye edilir¹²⁹ ve tasfiye sonunda arta kalan değerler, mirası reddetmemişler gibi hak sahiplerine verilir. Kanundan doğan resmi tasfiyede ikinci durum ise yine mirasın reddine ilişkin hükümlerin yer aldığı MK. m. 617 (ZGB Art. 578)'de düzenlenmiştir. Anılan hükme göre, malvarlığı borcuna yetmeyen mirasçı, alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse; alacaklıları veya iflâs idaresi, kendilerine yeterli bir güvence verilmediği takdirde, ret tarihinden başlayarak altı ay içinde reddin iptali hakkında dava açabilirler. Reddin iptaline karar verilirse, miras resmen tasfiye edilir. O halde, MK. m. 612 ve MK. m. 617'deki şartlar gerçekleştiği takdirde mirasın kanundan doğan (=talebe bağlı olmayan) tasfiyesi söz konusu olacaktır.

a) MK. m. 612'ye göre resmi tasfiye

Yukarıda da değinildiği gibi MK. m. 612/1'e göre, en yakın yasal mirasçının tamamı tarafından reddolunan miras sulh hukuk mahkemesince

¹²⁷ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 594, N. 5; Kocayusufoğlu, s. 640; İmre, s. 620;

¹²⁸ Bkz., Piotet, s. 824;

¹²⁹ Terekenin resmi tasfiyesi isteğine ilişkin somut dava en yakın mirasçılar tarafından mirasın reddi gereğince mirasın resmen tasfiyesinden ibarettir. Türk Kanunu Medenisinin 550 ve devamı maddeleri gereğince mirasın Sulh Hukuk Mahkemesi Hâkimi tarafından kendiliğinden resmen tasfiyesi gerekir. Bu istek herhangi bir süreye tabi değildir (YHGK, T. 29.03.2006, E. 2006/2-65, K. 2006/108).

iflas hükümlerine göre tasfiye edilmektedir¹³⁰. Aslında, MK. m. 612 ile getirilen bu düzenleme, yasal mirasçılardan birisinin mirası reddetmesi halinde onun payının miras açıldığı zaman kendisi sağ değilmiş gibi hak sahiplerine geçeceği kuralının bir istisnasını teşkil etmektedir¹³¹. Gerçekten de miras bırakanın en yakın yasal mirasçılarının tamamı tarafından reddedilen mirasın akıbeti bu düzenleme ile hüküm altına alınmıştır. Mirasın en yakın yasal mirasçılar tarafından reddi halinde tabi olacağı resmi tasfiye konusu, 743 sayılı Medeni Kanunda, MK. m. 612'den oldukça farklı şekilde düzenlenmişti. Gerçekten de, 743 sayılı Kanun'un 552 maddesi "*en yakın kanuni mirasçılarının cümlesi tarafından reddolunan miras, sulh mahkemesince karı kocadan sağ olana tebliğ olunur ve onun tarafından ancak bir ay içinde miras kabul olunabilir*" hükmünü içermekteydi. Bu düzenleme özellikle 743 sayılı Kanun'un 553 maddesinde yer alan hükümlerle¹³² olan çelişkisi de dikkate alınarak eleştirilere uğramaktaydı¹³³. Kanun koyucunun MK. m. 611'de yer alan kurala böyle bir istisna getirmesinin farklı gerekçesi olabilir. Doktrinde¹³⁴, miras bırakanın en yakın bütün yasal mirasçıları tarafından reddedilen bir terekenin genellikle borca batık bir tereke olduğu ve miras bırakana daha yakın olan yasal mirasçıların tamamı bile bu mirası reddettiğine göre, daha uzakta olan ve manevi bağları daha zayıf olan kişilerce bu mirasın evleviyetle reddedileceğinin kabulü gerektiği savunulmaktadır. Bu nedenle kanun koyucu gereksiz yere daha

¹³⁰ Geniş bilgi için Bkz., Helvacı, s. 149 vd.; Dural/Öz, s. 406 vd.; İmre/Erman, s. 349 vd.; Uygur, s. 20 vd.; Coquoz, s. 685 vd.; Kocayusufoğlu, (Mirasın Reddi), s. 36 vd.; İnan/Ertaş/Albaş, s. 512-513; Horozoğlu, s. 42 vd.; "Türk Medeni Kanununun 612. maddesi uyarınca, en yakın yasal mirasçıların tamamı tarafından reddedilen miras, Sulh Hukuk Hâkimi tarafından iflas hükümlerine tasfiye edilir. Sulh Hukuk Hâkimi, en yakın mirasçıların miras reddettiklerini belirlemesi her hangi bir başvuruya gerek olmadan, kendiliğinden, resmi tasfiye yoluna gitmesi gerekir. Muris Selçuk 23.5.2002 tarihinde ölmüş, en yakın tek mirasçısı İpek, mirası reddetmiştir. Gerçekleşen bu durum karşısında terekenin resmi tasfiyesi yerine yazılı gerekçelerle talebin reddine karar verilmesi bozmaya gerektirmiştir", (2. HD., T. 12.06.2003, E. 2003/7484, K. 2003/8676).

¹³¹ Kocayusufoğlu, Mirasın Reddi, s. 36 vd.; Coquoz, s. 688 vd.; İmre/Erman, s. 350-351; Helvacı, s. 151 vd.; Dural/Öz, s. 407; İnan/Ertaş/Albaş, s. 512-513. Gerçekten de MK. m. 611/1: "Yasal mirasçılardan biri mirası reddederse onun payı, miras açıldığı zaman kendisi sağ değilmiş gibi, hak sahiplerine geçer" hükmünü içermektedir.

¹³² 743 sayılı Kanun'un 553 maddesi şu hükmü içermekteydi: "*Miras fûrularının cümlesi tarafından reddedilmiş ise, ret keyfiyeti sulh hukuk mahkemesince karı kocadan sağ olana tebliğ olunur ve onun tarafından ancak bir ay içinde miras kabul olunabilir*".

¹³³ Eleştiriler için bkz., Helvacı, s. 149 vd.;

¹³⁴ Bkz., Kocayusufoğlu, Mirasın Reddi, s. 38 vd.; Helvacı, s. 151; Coquoz, s. 688.

uzakta olan ve manevi bağları daha zayıf olan kişilerce de mirasın reddedilmesini bekleyerek boşa zaman kaybetmemek ve mirasın intikalini durdurarak terekeyi tasfiye etmeyi daha uygun görmüştür.

En yakın yasal mirasçılar kavramına kimlerin girdiği konusu kanunda açıkça düzenlenmemiştir. Ancak uygulamada ve doktrinde, en yakın yasal mirasçılar kavramından miras bırakanın ölümünde ilk etapta mirasçı sıfatına sahip olabilen yasal mirasçılarının anlaşılması gerektiği kabul edilmektedir¹³⁵. Öte yandan yasal mirasçılar yanında atanmış mirasçılarının da varlığı halinde mirasın reddinin hükümlerini is değişik alternatiflere göre değerlendirmek gerekir¹³⁶. Buna göre sadece atanmış mirasçılarının tamamının mirası reddetmesi halinde resmi tasfiye söz konusu olmaz. Çünkü böyle bir durumda atanmış mirasçılarının miras payları terekeye döneceği için mirasın bu şekilde reddinden yasal mirasçılar yararlanacaktır. Hem atanmış mirasçılarının hem de yasal mirasçılarının mirası reddetmeleri halinde, MK. m. 612 uygulanacak ve resmi tasfiyeye gidilecektir. Buna karşılık, sadece yasal mirasçılarının mirası reddetmelerine karşılık atanmış mirasçılarının mirası kabul etmeleri halinde ise MK. m. 612 hükümlerinin uygulanmayacağı kabul edilmektedir¹³⁷. Çünkü bu durumda mirası reddedenlerin paylarının bunların yerlerini alan yasal mirasçılara geçecektir¹³⁸. En yakın yasal mirasçılarının tamamı tarafından reddedilen mirasın sulh hukuk mahkemesince iflas hükümlerine göre tasfiyesi için bir talepte bulunmaya, yani dava açmaya veya mahkemeden karar almaya gerek yoktur¹³⁹. Başka bir ifade ile tasfiye işlemlerinin sulh hukuk mahkemesi tarafından re'sen icra edilmesi gerekir¹⁴⁰.

b) MK. m. 617'ye göre resmi tasfiye

MK. m. 617'de öngörülen resmi tasfiye şekli de yine herhangi bir talebe bağlı olmaksızın doğrudan doğruya kanundan doğan resmi tasfiyenin diğer

¹³⁵ Helvacı, s. 152; Kocayusufoğlu, Mirasın Reddi, s. 38-39; İnan/Ertaş/Albaş, s. 512-513; Coquoz, s. 690; Dural/Öz, s. 407; İmre/Erman, s. 350-351; Antalya, s. 389.

¹³⁶ Dural/Öz, s. 407; Coquoz, s. 690; İmre/Erman, s. 350-351.

¹³⁷ Bkz., Dural/Öz, s. 407-408; Coquoz, s. 690; İmre/Erman, s. 350-351.

¹³⁸ Kocayusufoğlu, s. 628 vd.; Dural/Öz, s. 408; İmre/Erman, s. 351; Coquoz, s. 690.

¹³⁹ Helvacı, s. 154; İmre/Erman, s. 351; Dural/Öz, s. 407; İnan/Ertaş/Albaş, s. 512-513; Antalya, s. 389.

¹⁴⁰ Hatta kendisine mirasın reddi beyanında bulunulan sulh hukuk mahkemesinin tüm yasal mirasçılarının ret beyanını aldıktan sonra re'sen tasfiyeye başlaması gerekir. Bkz., Uygur, s. 21.

şeklini oluşturmaktadır. Gerçekten de anılan maddeye göre, malvarlığı borcuna yetmeyen mirasçı, alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse; alacaklıları veya iflâs idaresi, kendilerine yeterli bir güvence verilmediği takdirde, ret tarihinden başlayarak altı ay içinde reddin iptali hakkında dava açabilirler. Reddin iptaline karar verilirse, miras resmen tasfiye edilir. Bu suretle tasfiye edilen mirastan reddeden mirasçının payına bir şey düşerse bundan, önce itiraz eden alacaklıların, daha sonra diğer alacaklıların alacakları ödenir. Arta kalan değerler ise, ret geçerli olsa idi bundan yararlanacak olan mirasçılara verilir. O halde MK. m. 617 hükümleri gereğince mirasın kanundan dolayı resmi tasfiyeye tabi tutulabilmesi için öncelikle kanunda öngörülen şartların gerçekleşmesi gerekir¹⁴¹.

Öncelikle, her ne kadar kanunda düzenlenmemiş olsa da, MK. m. 617 gereğince reddin iptali davası açabilecek alacaklıların, kanımızca mirasın reddinden önce doğan ve muaccel olan borçların alacaklıları olmaları gerekir¹⁴². Çünkü mirasın reddi tarihi itibarıyla henüz muaccel olmamış veya mirasçı tarafından ödenemeyecek durumdaki bir borç, ifa tarihinde mirasçının mal varlığındaki artış veya düzelme nedeniyle ödenebilir duruma gelebilecektir. MK. m. 617’de öngörülen şartlardan ilki, mirasçılardan birisinin usulüne uygun bir şekilde mirası reddetmiş olmasıdır. Mirasın reddi kanuni süresi içerisinde veya usulüne uygun bir şekilde yapılmamışsa MK. m. 617 hükümleri uygulanamaz. Diğer taraftan, mirasın reddi de MK. m. 617 hükümleri gereğince tek başına yeterli olmayıp, mirası reddeden mirasçının mevcut malvarlığının borçlarını karşılamaya yetmemesi gerekir. Gerçekten de kanunda da “malvarlığı borcuna yetmeyen mirasçı” kavramı kullanılmak suretiyle bu durum açıkça hükme bağlanmıştır. Ancak mirasçının malvarlığının borcuna yetmemesi kavramından ne anlaşılması gerektiği kanunda açıkça düzenlenmiş değildir. Bu nedenle kanunda geçen bu kavramdan mirasçının kişisel malvarlığının pasif kısmının aktif kısmından fazla olması ve bu nedenle malvarlığının aktif kısmının pasif kısmını karşılayamayacak bir durumda olması şart ve yeterlidir. Bu nedenle mevcut malvarlığının borçlarını karşılamaya yetmeme şartının gerçekleşmesi için ödemededen acz vesikasının alınması şartı yoktur¹⁴³. Ancak, mirasçının

¹⁴¹ Bu şartlar için bkz., Helvacı, s. 214 vd.; İnan/Ertaş/Albaş, s. 515; Dural/Öz, s. 409-410; İmre/Erman, s. 354-355; Antalya, s. 390-391;

¹⁴² Karş., Helvacı, s. 220-221.

¹⁴³ Bkz., İnan/Ertaş/Albaş, s. 515; Helvacı, s. 215-216; İmre/Erman, s. 354-355;

mirası reddederken malvarlığının borçlarına yetmediğini ispat yükü de reddin iptali için dava açan alacaklıya ait olacağından bu durumun ispatı için mirasçıya karşı icra takiplerinin sonuçsuz kaldığı, ödemedi acz vesikasının bulunduğu gibi maddi delillerin ileri sürülmesi her zaman mümkün olabilecektir¹⁴⁴. Buna karşılık, reddin iptali davası açmadan önce, malvarlığının borçların ödenmesine yetip yetmediğini tespit için bir tespit davası açılarak bilirkişi incelemesi yaptırılıp yaptırılmayacağı konusunda ise bir görüş mevcut değildir¹⁴⁵. *Kanımızca*, malvarlığının borçlara yetip yetmediği, reddin iptali davasının temel şartlarından birisi olmakla birlikte, tek şartı değildir. Eğer, mirası reddeden mirasçının malvarlığı borçlarına yetecek durumda ise bu takdirde borçlarını ödeyerek veya gerekirse teminat göstererek iptal davası açılmasını her zaman engelleyebilecektir. Bu nedenle, malvarlığının borçların ödenmesine yetip yetmediğinin tespiti için tespit davası açılarak bilirkişi incelemesi yaptırılmasına gerek yoktur.

MK. m. 617 gereğince mirasın resmi tasfiyesi için aranan diğer bir şart, mirasçının mirası reddederken alacaklılara zarar verme amacıyla hareket etmiş olmasıdır. Başka bir ifade ile mirasın bütün reddi durumlarında değil, sadece alacaklılara zarar verme amacıyla reddi durumunda MK. m. 617 hükmü uygulanacaktır¹⁴⁶. Burada mirasçının zarar verme amacıyla hareket etmiş olması yeterli olup, ayrıca alacaklıların somut bir zarara uğramış olmaları şartı aranmamaktadır¹⁴⁷. Yine malvarlığının borçların ödenmesine yetip yetmediğinin tespitinde olduğu gibi, mirası reddeden mirasçının alacaklılara zarar verme amacıyla hareket edip etmediğinin ispatı da kolay değildir¹⁴⁸. Bu nedenle bu konuda genel bir kural koymak mümkün olmadığından, her bir somut olayın meydana geliş şekline göre hareket etmek isabetli bir çözüm tarzı olacaktır¹⁴⁹.

¹⁴⁴ Helvacı, s. 215-216; İmre/Erman, s. 354-355; İnan/Ertaş/Albaş, s. 515.

¹⁴⁵ Karş., Helvacı, s. 216, dn. 547.

¹⁴⁶ İnan/Ertaş/Albaş, s. 515; Helvacı, s. 216; İmre/Erman, s. 354-355;.

¹⁴⁷ Ancak doktrinde, *Cordey* tarafından alacaklıların MK. m. 617'ye dayanarak mirasın reddinin iptalini talep edebilmeleri için mirasçının kendilerine zarar vermek amacıyla hareket ettiğinin ispatı yanında ayrıca birde ret nedeniyle zarara uğradıklarını da ispat etmeleri gerektiği savunulmaktadır. Bkz., Helvacı, s. 216, dn. 554.

¹⁴⁸ Doktrinde alacaklıların zarara uğradıklarından bahsedebilmek için alacaklıların miras reddedilmemiş olsaydı mirasın paylaşılması sonunda mirasçının payına düşecek mirastan alacaklarını tamamen veya kısmen elde edebilecek durumda olmalarının ispat edilmesi gerektiği ileri sürülmektedir. Bkz., Helvacı, s. 217.

¹⁴⁹ İnan/Ertaş/Albaş, s. 515; İmre/Erman, s. 355; Dural/Öz, s. 409-410;

MK. m. 617 hükümleri gereğince mirasın kanundan dolayı resmi tasfiyeye tabi tutulabilmesi için aranan bir diğer şart ise, mirası reddeden mirasçılardan alacaklılarına güvence vermemiş olmaları şartıdır¹⁵⁰. Buradaki güvencenin niteliği önemli değildir; aynı bir güvence olabileceği gibi şahsi bir güvencede olabilir. Ama her halükarda bu güvencenin mirasçının alacaklılarının alacaklarını karşılamada yeterli olması gerekir. Hiç şüphesiz, mirasçı tarafından zaten önceden güvenceye bağlanmış olan alacaklar için ise artık bu şartın aranmaması gerekir¹⁵¹. Kanun koyucunun burada aradığı şart, mirasçının alacaklılarına yeterli güvence verilmemesi şartıdır. O halde mirasçı yeterli güvence göstermek suretiyle reddin iptali davasına engel olabileceği gibi, her ne kadar kanunda düzenlenmemiş olsa da, borçlarını ödemek suretiyle de reddin iptali davasına engel olabilecektir¹⁵². Reddin iptali davası için aranan güvence vermeme şartının gerçekleşebilmesi için de, alacaklıların mirası reddeden mirasçıya güvence göstermesi için başvurmaları gerekir. Bu başvuru için herhangi bir şekil veya süre şartı kanunda düzenlenmiş değildir. Kanımızca söz konusu bu başvurunun reddin iptali için öngörülen altı aylık süre içerisinde yapılması gerekir. Ayrıca ileride ortaya çıkabilecek anlaşmazlıklarda ispat kolaylığının sağlanması açısından yazılı şekilde hatta resmi şekilde yapılması şüphesiz alacaklılar lehine olacaktır.

MK. m. 617 hükümleri gereğince mirasın reddinin iptali davasının yine kanunda öngörülen altı aylık süre içerisinde açılması gerekir¹⁵³. Altı aylık süre, mirasın reddi tarihinden itibaren başlayan hak düşürücü süredir. Bu nedenle reddin iptali davasının söz konusu süre içerisinde açılıp açılmadığı hâkim tarafından re'sen dikkate alınacaktır. Reddin iptali davasının davacısı MK. m. 617 gereğince mirasçının alacaklıları veya iflâs idaresidir. Davalı ise mirası reddeden mirasçısıdır.

¹⁵⁰ Helvacı, s. 217; İmre/Erman, s. 355; İnan/Ertaş/Albaş, s. 515.

¹⁵¹ Bkz., Helvacı, s. 217, dn. 456. Önceden verilen güvencenin sonradan yetersiz hale gelmesi durumunda da MK. m. 617 için aranan şartın gerçekleştiğini kabul etmek gerekir.

¹⁵² Her ne kadar mirasçı borcunu kendisi ödeyemese de, bir üçüncü kişinin mevcut borçları üstlenmesi veya üçüncü kişiler tarafından borcun ifasının gerçekleşmesinde de aynı durum söz konusudur.

¹⁵³ Aynı konuyu düzenleyen 743 sayılı Medeni Kanun'un 557. maddesinde mirasın reddine itiraz süresi olarak 3 aylık bir süre kabul edilmişti.

Mirasın reddinin iptali için dava açıldığında, hâkimin öncelikle reddin iptali davası için kanunda öngörülen şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit etmesi gerekir. Bu tespit yapıldıktan sonra da mirasın reddinin iptaline karar verilecektir. MK. m. 617 gereğince reddin iptaline karar verildiğinde ise miras resmi tasfiyeye tabi tutulacaktır. Mahkemece reddin iptaline karar verildikten sonra, resmi tasfiye için alacaklıların ayrıca bir kez daha dava açmalarına veya mahkemeye başvurmalarına gerek yoktur. İptale karar veren mahkeme aynı zamanda resmi tasfiyeye de karar verecek ve iflas hükümleri gereğince miras resmi tasfiyeye tabi tutulacaktır. Öte yandan, MK. m. 617 gereğince tasfiyeye başlandıktan sonra mirasçılardan birisinin mirası kabul etmesi MK. m. 633'ün uygulamasında olduğu gibi tasfiyeyi etkilemeyecektir.

V. RESMİ TASFİYENİN YAPILMASI

A) Resmi Tasfiyeye Kararı

Resmi tasfiye talepleri, yukarıda da değinildiği üzere mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesince çekişmesiz yargı usulü içerisinde incelenerek karara bağlanır¹⁵⁴. Kendisine talepte bulunulan veya re'sen tasfiyeye karar verme yetkisine sahip olan Sulh Hukuk Mahkemesi¹⁵⁵, tasfiye kararı için kanunda aranan şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit ettikten sonra tasfiyeye karar verir. Resmi tasfiyeye ilişkin bu karar hem talepte bulunan kişiye hem de diğer ilgililere yazı ile bildirilir¹⁵⁶. Gerek kanunda gerekse ilgili tüzükte, sulh hukuk mahkemesinin resmi tasfiyeye ilişkin olarak verdiği kararlara karşı kanun yolunun bulunup bulunmadığı konusunda herhangi bir hüküm yoktur. Ancak 6100 sayılı HMK'nun 382 vd. hükümlerine göre çekişmesiz yargı işlerine ilişkin verilen kararlara karşı Yargıtay'da temyiz yolu kapatılmıştır. Buna karşılık HMK. m. 387'de ise,

¹⁵⁴ Kocayusufpaşaoğlu, s. 648-649; İmre/Erman, s. 382; İnan/Ertaş/Albaş, s. 532; Antalya, s. 405; Özmen, s. 740; İmre, s. 619-620; Karş., Tuor/Picenoni, s. 759. Ayrıca hakimin karar verebilmek için re'sen araştırmalar yapma yetkisine de sahip olduğu kabul edilmektedir.

¹⁵⁵ Resmi tasfiye yetki ve görevi miras bırakanın son ikametgâhı Sulh Hâkimine aittir. Nüfus Kanununun 4. maddesinde yer alan kural gereğince bu, kayıtlar ikametgâha karinedir. Bu konudaki yetki kesin yetki olup yargılamanın her safhasında kendiliğinden nazara alınır (2 HD., T. 07.05.2001, E. 2001/5823, K. 2001/7150).

¹⁵⁶ Tuor/Picenoni, s. 760. Özellikle tasfiye kararının talepte bulunanlara ve özellikle mirasçıların da içinde bulunduğu diğer ilgililere yazı ile bildirileceğine ilişkin hüküm Kanunda veya ilgili Tüzükte yer almamaktadır.

çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlara karşı hukuki yararı bulunan ilgililerin, özel kanuni düzenlemeler saklı kalmak kaydıyla, kararın öğrenilmesinden itibaren iki hafta içinde, istinaf yoluna başvurabilecekleri düzenlenmiştir. Ancak, istinaf mahkemeleri henüz kurulmadığından yine Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesinde yer alan “Bu Kanunda bölge adliye mahkemelerine görev verilen hallerde bu mahkemelerin göreve başlama tarihine kadar 1086 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır” hükmü gereği, hukuka aykırı veya yanlış olarak verilen resmi tasfiye kararlarına karşı temyiz yoluna başvurulabilmesi, menfaatler dengesine daha uygun düşecektir¹⁵⁷. Ancak doktrinde bir görüş tarafından, hâkimin tasfiye kararını vermesinden sonra şartların oluşmadığını tespit etmesi halinde resmi tasfiye kararını sonradan iptal edebileceği savunulmaktadır¹⁵⁸.

B) Resmi Tasfiyeye Kararının Sonuçları

1.) Genel olarak

Resmi tasfiye kararının verilmesi ile birlikte, mirasçılar yasal mirasçılık sıfatlarını kaybetmemekle birlikte özel bir malvarlığı durumundaki tereke üzerinde her türlü idare ve tasarruf yetkilerden yoksun kalmaktadırlar. Başka bir ifade ile resmi tasfiye kararı, tereke ile mirasçıların kişisel malvarlıklarını birbirinden ayırıcı ve mirasçıların tereke üzerindeki yetkilerini ortadan kaldıracı etkiye sahiptir. Bu etki geçmişe etkili olarak mirasın açıldığı andan başlamak üzere geçerli olmaktadır¹⁵⁹. Buna karşılık her ne kadar mirasın resmi tasfiyesine karar verilmiş olsa da, mirasçıların tenkis davası açma, tasfiyede ihtiyaç duyulmayan malların iadesini talep etme, tasfiye sonucunda artan bakiyeyi talep etme vb. mirasçılık haklarının devam ettiğini kabul eden görüşler de bulunmaktadır¹⁶⁰.

¹⁵⁷ Buna karşılık, haksız olarak mesela mirası kabul eden bir mirasçının bulunmasına rağmen resmi tasfiyeye karar verilmesi halinde daha üst merci olan asliye hukuk mahkemesine müracaatla bu kararın bozdurulabilmesinin mümkün olması gerektiği yönündeki görüş için bkz., İmre, s. 620, dn. 14.

¹⁵⁸ Bu görüş için bkz., Honsell/Vogt/Geisder, Art. 595, N. 3; Piotet, s. 827.

¹⁵⁹ Bkz., Kocayusufoğlu, s. 649; Piotet, s. 817-818; Antalya, s. 405; Diğer taraftan tasfiye kararının alınmasından itibaren mirasçıların tereke üzerindeki her türlü hukuki işlemlerinin, tereke alacaklılarına karşı geçersiz olacağı savunulmaktadır. Bkz., Tuor/Pictoni, s. 70.

¹⁶⁰ Bkz., Piotet, s. 817-818. Yazara göre, resmi tasfiye kararı mirasçıların tereke üzerindeki haklarını, vasiyeti yerine getirme görevlisinin atanması ve mirasın resmen idare edilmesinde olduğu gibi kısıtlamaktadır. Bkz., Piotet, s. 827.

2.) Tasfiye memurunun atanması

Resmi tasfiye kararının verilmesinden sonra Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından MK. m. 635 hükümleri gereğince tasfiye işlemlerine başlanacaktır. Gerçekten de anılan maddeye göre; “**Resmî tasfiye, sulh mahkemesince veya atayacağı bir ya da birkaç tasfiye memuru tarafından yapılır**”. O halde, tasfiye işlemlerini Sulh Hukuk Hâkimi bizzat kendisi yapabileceği gibi, kendi denetim ve gözetimi altında faaliyet göstermek üzere atayacağı bir veya birkaç tasfiye memuru tarafından da yapılabilmektedir. Gerek talep üzerine, gerekse re’sen resmi tasfiyeye karar veren sulh hukuk hâkimi, tasfiye işlemlerini bizzat yapma yetkisine sahip olmasına rağmen, uygulamada genellikle tasfiye memuru tayin ettiği görülmektedir. Diğer taraftan, mirasçılardan kendi aralarında oybirliği ile bir resmi tasfiye memuru belirlemeleri de mümkün değildir. Tasfiye memuru, tasfiye işlerinin yürütürken, sulh hukuk hâkiminin temsilcisi gibi hareket eder. Sulh hukuk hâkiminin resmi tasfiyeye karar verdikten ne kadar süre sonra tasfiye işlemlerine başlanacağı konusunda kanunda veya tüzükte herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Kanımızca, tasfiye kararı, talepte bulunan kişiye ve ilgililere tebliğ edildiğine göre, bu bildirim karşı tebliğ yapılan ilgililerin başvuracakları kanun yolu süresi kadar beklenilmesi isabetli olacaktır.

Sulh Hukuk Hâkimi tarafından resmi tasfiyeye karar verilip belirli bir süre beklendikten sonra, eğer hâkim tasfiye işlemlerini kendisi yürütmeyecekse, tasfiye memuru atanması gerekir. Tasfiye memuru olarak seçilecek kişinin tespitinde hâkimin takdir yetkisi vardır¹⁶¹. Hatta vasiyeti tenfiz memurunun da tasfiye memuru olarak atanması mümkündür¹⁶². Ancak, mirasçılardan birisinin tasfiye memuru olarak atanıp atanamayacağı konusu ise tartışmalıdır. Doktrinde bazı yazarlar¹⁶³, menfaat uyuşmazlıkları

¹⁶¹ Resmi tasfiye memuru olarak atanacak kişilerin en azından bu işlerden anlayan hukukçu, icra ve infaz işlemlerinde çalışmış icracı, mahkeme yazı işleri müdürlüğü yapmış kişilerden seçilmesi daha uygun olacaktır. Bkz., Honsell/Vogt/Geisder, Art. 595, N. 9; Özmen, s. 743; Hatta terekenin özelliğine göre hakimin tasfiye memuru için özel şartlar getirebileceği yönünde bkz., Honsell/Vogt/Geisder, Art. 595, N. 8.

¹⁶² Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 595, N. 2; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 595, N. 9; İmre, s. 620;

¹⁶³ Dural/Öz, s. 422; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 595, N. 2; Ayrıca bkz., Tuor/Picenoni, s. 760. Buna karşılık, mirasçılardan tamamı için bir yasak getirilmesi söz konusu olmamalıdır. Bkz., Honsell/Vogt/Geisder, Art. 595, N. 9.

nedeniyle mirasçılarının resmi tasfiye memuru olarak atanamayacağını savunurlarken, diğer bazı yazarlar¹⁶⁴ ise mirasçılarının resmi tasfiye memuru olarak atanmasında bir sakınca görmemektedirler. Mirasçılarının tasfiye memuru olarak atanmasını kabul etmeyen yazarlar, mirasçılar ile tasfiyeden yararlanacak kişiler arasında genellikle bir menfaat uyumsuzluğunun mevcut olacağını ve ayrıca resmi tasfiyeye karar verilmesi ile mirasçılarının tereke üzerindeki tasarruf ve idare yetkilerinin ortadan kalkmış olacağı gerekçesini ileri sürmektedirler. Buna karşılık mirasçılarının da tasfiye memuru olarak atanabileceğini savunan yazarlar ise, her ne kadar mirasçılarının tereke üzerindeki tasarruf ve idare yetkisi ortadan kalkmış olsa da, tasfiye memuru olarak atanması durumunda bu kapsamda yürüteceği faaliyetlerin, mirasçılık sıfatı ile değil zaten resmi tasfiyeyi asıl yürüten sulh hukuk hâkiminin denetimi altında ve özellikle tereke alacaklılarına karşı sorumlu olarak gerçekleştirdiklerini ileri sürmektedirler. Özellikle mirasçının resmi tasfiyeyi gerçekleştirebilecek uzmanlık bilgisine sahip olduğu durumlarda bunun daha pratik olduğu da söylenebilir. Kaldı ki, konuya ilişkin mevzuatta, mirasçılarının tasfiye memuru olmasını yasaklayan bir hüküm de mevcut değildir.

Sulh hukuk hâkimi tarafından birden fazla tasfiye memuru atamış ve bunlar arasında görev yönünden herhangi bir ayırım yapılmamışsa, tasfiyeye ilişkin bütün işlemlerin hep birlikte yapılması gerekir¹⁶⁵. Tasfiye memuru olarak görev bir tüzel kişi örneğinin bir bankanın veya bu işi meslek edinen bir tüzel kişiliğinin atanması da mümkündür¹⁶⁶. Miras bırakan tarafından bir vasiyeti yerine getirme görevlisi atanmışsa, bu kişinin mutlaka tasfiye memuru olarak da atanması gerekmez¹⁶⁷. Vasiyetin yerine getirilmesine ilişkin işler, resmi tasfiye ile durmakta ve tasfiye kapandıktan sonra da kaldığı yerden devam etmektedir¹⁶⁸. Diğer taraftan, resmi tasfiye

¹⁶⁴ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 595, N. 9; Kocayusufpaşaoğlu, s. 649-650; Özmen, s. 743; Piotet, s. 825.

¹⁶⁵ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 595, N. 8; Piotet, s. 825;

¹⁶⁶ Bkz., Piotet, s. 825; Özmen, s. 743; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 595, N. 8-9.

¹⁶⁷ Ancak vasiyeti yerine getirme görevlisine de tasfiye görevi verilebilir. Ancak vasiyeti yerine getirme görevlisi tasfiye memuru değildir, çünkü onun görevi mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarruflarının yerine getirilmesidir. Bu nedenle tasfiyeden sonra artan kısım vasiyeti yerine getirme görevlisine verilmelidir. Bkz., Tuor/Pictoni, s. 760-761; Özmen, s. 743.

¹⁶⁸ Doktrinde bir görüş tarafından, mirasbırakanın eğer vasiyeti yerine getirme görevlisi atanmışsa, resmi tasfiye halinde artık yeni bir tasfiye memuru atamaya gerek olmadığı,

memurluğu, bir kamu görevi olarak kabul edilmediği için, tasfiye memuru olarak atanan kişinin bu görevi kabul zorunluluğu yoktur¹⁶⁹. Bu görevi kabul etmeyebileceği gibi, kabulden sonrada bu görevden çekilebilir. Sulh Hukuk Hakimi tarafından tasfiye memuru olarak atanan kişiye bu konuda bir yetki belgesi düzenlenerek verilir.

Resmi tasfiye memuru, Sulh Hukuk Hâkiminin denetim ve kontrolü altındadır (MK. m. 634/IV)¹⁷⁰. Tasfiye memurunun bu durumu vasiyeti yerine getirme görevlisi ve MK. m. 592’de öngörülen terekeyi resmen yöneten kişiye benzemektedir. Ancak tasfiye memurunun hukuki statüsü Tüzüğün 53. maddesinde düzenlenmiştir. Burada; “*Resmi tasfiyede bu bölümde hüküm bulunmayan hallerde, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 272 inci ve devamı maddelerinde yer alan iflastan başka hallerde bir kollektif şirketin tasfiyesindeki tasfiye memurunun görev, yetki ve sorumlulukları ile tasfiyeye ilişkin hükümleri uygulanır*” denilmek suretiyle kollektif şirketin tasfiyesindeki tasfiye memuruna atıf yapılmıştır¹⁷¹. Ancak her ne şekilde anlaşılırsa anlaşılınsın, tasfiye memuru Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından atanmış da olsa, onun denetimi ve gözetimi altında da olsa tamamen bir özel hukuk kurumudur ve kamu hukuku niteliği söz konusu değildir. Bunun doğal sonucu olarak, resmi tasfiye memurunun yaptığı işlemlerden dolayı devletin sorumluluğuna gidilemez¹⁷².

Resmi tasfiye memuru Sulh Hukuk Hâkiminin denetim ve gözetimi altında görev yaptığı için, yaptığı tüm işlere karşı sulh hukuk hâkimine şikâyette bulunulabilmektedir¹⁷³. Nitekim MK. m. 634/IV’da bu durum; “*Mirasçılar ve tereke alacaklıları, sulh mahkemesine, tasfiye memuru tarafından yapılan veya tasarlanan işlemlerden dolayı bunu öğrendikleri tarihten başlayarak yedi gün içinde yazılı olarak şikâyette bulunabilirler*”

vasiyeti yerine getirme görevlisinin aynı zamanda tasfiye işlemlerini de yürüteceği kabule dilmektedir. Bkz., Özmen, s. 744.

¹⁶⁹ Tuor/Picenoni, s. 761; İmre/Erman, s. 382; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 595, N. 3; Antalya, s. 406; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 595, N. 10; İnan/Ertas/Albaş, s. 532.

¹⁷⁰ Piotet, s. 825; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 595, N. 8-10; Kocayusufpaşaoğlu, s. 649-650; Tuor/Picenoni, s. 762; Özmen, s. 743-744; Oğuzman, s. 381.

¹⁷¹ Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 596, N. 1;

¹⁷² Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 596, N. 1;

¹⁷³ Tuor/Picenoni, s. 762; Antalya, s. 407; Özman, s. 744; Kocayusufpaşaoğlu, s. 650; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 595, N. 8; Piotet, s. 825; Dural/Öz, s. 422-423.

hükmüyle açıkça düzenlenmiştir¹⁷⁴. Ancak tasfiye memuru atanırken, mirasçılardan veya tereke alacaklılarının çağrılarak bilgilendirilmeleri durumunda tasfiye memurunun kişiliğine veya sayısına ilerde yapılacak olan itirazları engellenmiş olacaktır. Ancak asıl önemli olan, resmi tasfiye memurunun tasfiyeye ilişkin bütün iş ve işlemleri ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak yapmasını sağlamaktır. Çünkü kanun koyucu tasfiye memurunun kişiliği veya sahip olduğu tecrübeler ya da yürüttüğü meslek bakımından bir sınırlama getirmemiştir. Bu nedenle yapılacak itirazlar veya şikâyetler de ancak tasfiye memurunun hukuka aykırı işlemleri için söz konusu olabilir¹⁷⁵. Yapılan şikâyet veya itiraz üzerine Sulh Hukuk Hâkimi, hukuka aykırı olan iş veya işlemleri iptal eder. Ayrıca, tasfiye memurunun “denetim makamı” konumundaki Sulh Hukuk Hâkimi, herhangi bir itiraz veya şikâyet şeklinde başvuru olmasa bile re’sen de harekete geçerek tasfiye memurunun hukuka aykırı olan iş veya işlemlerini iptal edebilir¹⁷⁶.

MK. m. 634/IV’da, tasfiye memurunun iş ve işlemlerine karşı şikâyet yoluna başvurabilecek kişilerin mirasçılar ile tereke alacaklıları olduğunu hükme bağlanmıştır. Ancak, doktrinde, miras bırakanın ölümünden sonra alacaklı sıfatını kazanan kişilerle, vasiyet alacaklılarının da böyle bir başvuru için husumet ehliyetine sahip olduğu kabul edilmektedir¹⁷⁷. Sulh Hukuk Hâkimi, tasfiye memuruna sarf ettiği emek karşılığında terekenin durumunu da dikkate alarak uygun bir ücret belirler. Tasfiye memuru için ücret belirlenmesi Tüzük m. 51’de hükme bağlanmıştır. Zaten, tasfiye memuru da yapmış olduğu tasfiye işleri nedeniyle ürete hak kazanmakta olup, bu hakkının BK. m. 510’da yer alan vekâlet sözleşmesinde müvekkilin ücret ödeme borcuna dayandığı ileri sürülmektedir¹⁷⁸.

3.) Tasfiyeye başlanması

Tasfiye memuru atandıktan ve bu görevi kesinleştikten sonra, resmi tasfiyeye terekenin resmi defterinin tutulması ile başlanır (MK. m. 634/II). Ancak MK. m. 619 gereğince mirasın resmi defterinin tutulması neticesinde

¹⁷⁴ İsviçre Medeni Kanunu’nun aynı maddeyi karşılayan ZGB Art. 595’de, söz konusu şikâyet veya başvuru için herhangi bir süre öngörülmemiş olması dikkat çekicidir.

¹⁷⁵ Bkz., Özmen, s. 744; İnan/Ertaş/Albaş, s. 532-533; İmre/Erman, s. 382-383; İmre, s. 620-621.

¹⁷⁶ Bkz., Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 595, N. 8;

¹⁷⁷ Tuor/Picenoni, s. 762; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 595, N. 8; Ayrıca bkz., Piotet, s. 825; Antalya, s. 407.

¹⁷⁸ Bkz., Honsell/Vogt/Geisder, Art. 595, N. 8; Karş., Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 595, N. 4; İmre/Erman, s. 386; Piotet, s. 826;

resmi tasfiyenin talep edildiği durumlarda ise terekenin defterinin tutulmasına gerek yoktur (MK. m. 634/III)¹⁷⁹. Çünkü böyle bir durumda tereke aktif ve pasifleri ile zaten belirlenmiş olduğundan tekrardan defter tutulması gerekmez. Resmi tasfiyede terekenin aktif ve pasiflerinin belirlenebilmesi için resmi defterin tutulması, özellikle tasfiyenin tabi olacağı usulün tayin ve tespiti bakımından büyük önem taşımaktadır. Çünkü defter tutma işlemi ile terekenin ödeme gücü belirlenecek ve ona göre tasfiyenin olağan usulle mi yoksa iflas usulü ile mi yapılacağına karar verilecek; keza tasfiye işlemleri de buna göre devam ettirilecektir¹⁸⁰. Ayrıca, MK. m. 634/II hükmü gereğince, miras bırakanın terekesinin değerinin hesaplanabilmesi için ilan yapılarak mirasbırakanın alacaklıları ve borçlularını davet edilip, belirtilen süre içerisinde alacaklarını ve borçlarını bildirmeleri istenir. Kanunda bu konuda herhangi bir hüküm bulunmamakla birlikte, resmi tasfiye halinde kanunda öngörülen defter tutma işlemlerinde MK. m. 619 vd'nda yer alan resmi defterin tutulmasına ilişkin esaslar muhtevasına uygun düşüğü ölçüde kıyasen uygulanmalıdır¹⁸¹. Özellikle alacaklı ve borçlular için yapılan ilan ve bekleme süresine ilişkin MK. m. 621 ve m. 623'te öngörülen hükümler önem taşımaktadır. Buna göre, tasfiye memuru, mirasbırakanın alacaklıları ile borçlularını belli bir süre içinde alacaklarını ve borçlarını bildirmeleri için bir ay arayla iki defa yapılacak ilân yoluyla çağırır. İlânda bildirimde bulunmamanın sonuçları hakkında alacaklıların dikkatleri çekilir. Bildirim süresi, ikinci ilândan başlayarak en az bir aydır. İlânda belirtilen sürenin dolmasıyla defterin tutulması sona erer ve defter bu tarihten başlayarak tanınacak en az bir aylık süre içinde ilgililerce incelenebilir. Üçüncü kişilerin terekeden olan alacaklarını söz konusu ilan süreleri içerisinde deftere yazdırmamaları, onların bir hak kaybına uğramaları sonucunu doğurmaz. Bu nedenle sonradan ortaya çıkan

¹⁷⁹ Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 595, N. 5; Piotet, s. 826; Tuor/Picenoni, s. 761; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 595, N. 15; Kocayusufopaşaoğlu, s. 649-650; Dural/Öz, s. 422; İmre/Erman, s. 383; İnan/Ertaş/Albaş, s. 533; İmre, s. 621

¹⁸⁰ Çünkü MK. m. 636'da; "Mevcudu borçlarını ödemeye yetmeyen terekenin tasfiyesi, sulh mahkemesince iflâs hükümlerine göre yapılır" hükmüne yer verilmiştir.

¹⁸¹ Aynı yönde bkz., Honsell/Vogt/Geisder, Art. 595, N. 16. Ancak, MK. m. 619 vd. hükümleri gereğince mirasın resmi defterinin tutulması ile, resmi tasfiyede mirasın defterinin tutulması arasında, zamanında alacaklarını deftere yazdırmamış olanların alacak hakkını kaybetmemeleri ve defter tutmanın zamanışımının işlemesine engel olmaması gibi farklar bulunmaktadır. Hatta MK. m. 619 vd. hükümlerin, resmi tasfiyede uygulanmaması gerektiği yönünde görüşler de bulunmaktadır. Bkz., İmre, s. 621-622.

alacaklıların da zamanaşımı süresi doluncaya kadar alacaklarını talep etme haklarının varlığı kabul edilmektedir¹⁸².

Mirasın defterinin tutulması ve öngörülen sürelerin dolmasından sonra, terekenin mevcut borçların ödenmesi için yeterli olduğu, başka bir ifade ile aktiflerin pasifleri karşılamaya yeterli olduğu anlaşılırsa MK. m. 635’de öngörülen olağan usul ile tasfiye işlemlerine başlanır¹⁸³. Buna karşılık, terekenin aktifinin pasifleri karşılamada yetersiz olduğu, başka bir ifade ile terekenin borca batık olduğu anlaşılırsa, tasfiye memuru Sulh Hukuk Hâkimine durumu bildirir ve artık bundan sonra MK. m. 636’da öngörülen iflas usulü ile tasfiyeye ilişkin işlemler yapılır¹⁸⁴.

a) Olağan usul ile tasfiye

Doktrinde basit, yalın, adi veya alelade tasfiye ile de anılmakta olan olağan usul ile tasfiyede, terekedeki mevcut mallar miras bırakanın borçlarının ödenmesi için yeterli olup terekenin aktifi ile pasifi denk veya aktifler pasiflerden daha fazla bulunmaktadır. MK. m. 635’e göre, olağan usul ile resmî tasfiye, mirasbırakanın yürüyen işlerinin tamamlanmasını, borçlarının yerine getirilmesini, alacaklarının tahsilini, vasiyet borçlarının terekenin olanağı ölçüsünde yerine getirilmesini, zorunlu olduğu takdirde mirasbırakanın haklarının ve borçlarının mahkemece tespitini ve mallarının paraya çevrilmesini kapsamaktadır. MK. m. 635 hükmünden de anlaşılacağı üzere olağan tasfiye usulü, bir taraftan terekenin idare edilmesini diğer taraftan da özellikle terekenin tasfiyesini gerektirmektedir¹⁸⁵. Ancak, tasfiye memuru tüm mal varlığını değil sadece tereke borçlarının ödenebileceği ve ölüme bağlı tasarrufların yerine getirilebileceği kadar kısmın tasfiyesini gerçekleştirme ile görevlidir¹⁸⁶. Resmi tasfiyede mirasın idare edilmesi, hem

¹⁸² Bkz., Tuor/Picenoni, s. 762.

¹⁸³ Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 595, N. 5; Piotet, s. 827; Tuor/Picenoni, s. 761-762; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 595, N. 15; İnan/Ertas/Albaş, s. 533; Serozan/Engin, s. 412; İmre/Erman, s. 384; Oğuzman, s. 382; Özmen, s. 747-748; İmre, s. 623-624; Dural/Öz, s. 422-423; Kocayusufpaşaoğlu, s. 650.

¹⁸⁴ Tuor/Picenoni, s. 761-762; 5; Piotet, s. 827; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 595, N. 15; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 595, N. İnan/Ertas/Albaş, s. 533; Serozan/Engin, s. 412; İmre/Erman, s. 384; Dural/Öz, s. 422-423; Kocayusufpaşaoğlu, s. 650; Oğuzman, s. 382; Özmen, s. 747-748; İmre, s. 623-624.

¹⁸⁵ Piotet, s. 827-828; Ertas/Albaş, s. 533; Antalya, s. 414-415; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 596, N. 1-2;

¹⁸⁶ Bkz., Honsell/Vogt/Geisder, Art. 596, N. 3

mirasın resmen idare edilmesine ve hem de vasiyeti yerine getirme görevlisinin idare yetkisine benzemektedir¹⁸⁷. Tasfiye memuru olağan usul ile tasfiyede terekeyi görevi süresince idare etmek ve özellikle miras bırakan tarafından başlanan işlerin sürdürülmesi ve bunların sonuçlandırılmasını kapsamaktadır¹⁸⁸. Tasfiye memuru, tereke borçlarının ödenmesini sağlamak üzere ihtiyaç duyulan oranda malları paraya çevirmekle yükümlüdür. Doktrinde ise, tasfiye memurunun borçların ödenmesi veya ölüme bağlı tasarrufların yerine getirilmesinin satışı gerekli kılmadığı hallerde terekede bulunan karlı bir işletmenin olduğu gibi korunması ve satılmayarak mirasçılara devredilmesi gerektiği ileri sürülmektedir¹⁸⁹. Bu kapsamda olmak üzere, özellikle tasfiye için gerek duyulmayan malların tasfiye tamamlanmadan önce de mirasçılara teslimi mümkündür. Nitekim mirasçılar da MK. m. 635/III gereği, tasfiye devam ederken tasfiye için gerekli olmayan tereke mallarının ve paranın kısmen veya tamamen kendilerine verilmesini isteyebilirler.

Tasfiye memuru, genel olarak mirasbırakanın alacaklarının tahsilini ve borçlarını ödenmesini sağlamaktadır. Bu nedenle henüz muaccel olmamış borçlar için de, gerekli miktarı bloke etmeli ve tasfiye sonunda hala vadesi gelmemiş ise bu miktarı vadesi geldiğinde ödenmek üzere güvence altına almalıdır. Borçların ödenebilmesi için taşınır veya taşınmaz malların satışının gerektiği durumlarda ise bir ayırım yapmak gerekir.

Resmî tasfiyede taşınır ve taşınmazlar açık artırma veya bütün mirasçıların kabulü halinde pazarlık yoluyla satılır. Ancak, bütün mirasçılar pazarlıkla satış yoluyla paraya çevirme usulünde anlaşılırsa, durum, tasfiye memuru tarafından Sulh Hukuk Hâkimine bildirilir. Sulh Hukuk Hâkimi, bu takdirde terekenin borcunun tamamen karşılanmayacağı ve açık artırma ile satılması halinde malın daha fazla edeceği sonucuna varırsa, açık artırma usulünü tercih edebilir. Artırma şartnamesinin hazırlanmasında ve İcra ve İflas Kanunu hükümleri de göz önünde bulundurulur. Sulh Hukuk Hâkimi mirasçılarının tamamının talebi ile yapılacak satışta terekenin borcunun tamamen ödenebileceği kanaatine varırsa, yalnız mirasçılar arasında

¹⁸⁷ İmre/Erman, s. 382; Piotet, s. 827;

¹⁸⁸ Piotet, s. 827; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 596, N. 1-2; Antalya, s. 414-415; Ertaş/Albaş, s. 533;

¹⁸⁹ Piotet, s. 827-828; Antalya, s. 414-415;

yapılacak özel ihtiyari artırmayla satışa karar verir (Tüzük m. 47). Sulh Hukuk Hâkimi bütün mirasçıların talebi üzerine taşınır ve taşınmazların yalnız mirasçılar arasında özel ihtiyari artırmayla satışına karar vermesi durumunda, Borçlar Kanununda yer alan özel ihtiyari artırma usulü uygulanır. Bu halde ihtiyari artırma sonucunda taşınmaz kendisine ihale edilen mirasçı ihale bedelini en geç on gün içinde ödemekle yükümlüdür. Bu süre Sulh Hukuk Hâkimi tarafından uzatılamaz. İhale kendisinde kalan mirasçı süresi içinde ihale bedelini ödemezse, ikinci bir ihale yapılır. İki ihale arasındaki bedel farkını ilk ihale kendisinde kalan mirasçı öder. İkinci ihalenin de neticesiz kalması halinde, Sulh Hukuk Hâkimi malın açık artırma ile satılmasına karar verir (Tüzük m. 48). Açık artırma, Sulh Hukuk Hâkiminin gözetimi altında tasfiye memuru tarafından yapılır. Hâkim, açık artırma yoluyla satışta miras bırakanın yürüyen işlerinin tamamlanmasını, borçlarının ifasını, vasiyet borçlarının ise terekenin olanağı ölçüsünde yerine getirilmesini sağlayacak biçimde, satış şartları ile satış ilanlarının nerede ve ne şekilde yapılacağını tespit eder. Yapılan açık artırma sonucunda taşınır ve taşınmaz kendisine ihale edilen kişi ihale bedelini en geç on gün içinde ödemekle yükümlüdür. Bu süre uzatılamaz. İhale kendisinde kalan, süresi içinde ihale bedelini ödemezse, ikinci ihale yapılır. İki ihale arasındaki bedel farkını ilk ihale kendisinde kalan öder. Satış bedeli, Sulh Hukuk Hâkimi tarafından belirlenen milli bir bankada tereke adına açılacak hesaba yatırılır. Satış bedeli tamamen ödendikten sonra taşınır mallar alıcısına teslim edilir. Taşınmazların alıcı adına tescili için hâkim tarafından tapuya, ihale tutanağının onaylı bir örneği de eklenmek suretiyle tezkere yazılır. Bu tezkere, tapu siciline yapılacak tescilin hukuki sebebinin oluşturur (Tüzük m. 49). Ancak, bütün mirasçılarının kabulü halinde taşınır ve taşınmaz malların pazarlıkla satışına da karar verilebilir. Pazarlıkla satış, Sulh Hukuk Hâkiminin gözetimi altında, yukarıda anlatılan esaslara göre, görevlendireceği tasfiye memuru tarafından yapılır (Tüzük m. 50).

Terekenin mevcut borçlarının ödenebilmesi için terekede nakit para varsa, taşınır veya taşınmaz malların satışının yapılmaması ve o nakit paradan borçların ödenmesi gerektiği kabul edilmektedir¹⁹⁰. Hatta

¹⁹⁰ Bkz., İnan/Ertas/Albaş, s. 533; Dural/Öz, s. 423; Kocayusufpaşaoğlu, s. 650-651; Oğuzman, s. 382; Özmen, s. 749-750; Tuor/Picenoni, s. 766-767; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 596, N. 9; İmre, s. 624-625; Antalya, s. 414-415; Pirotet, s. 828-829; İmre/Erman, s. 384-385.

mirasbırakanın mevcut alacakları ile borçların ödenmesi mümkün ise, bu alacakların tahsil edilip borçlar ödenmeden malların satışının yapılması mümkün değildir. Mirasbırakanın alacaklılarının hakları, vasiyet alacaklısının haklarından önce geldiği için, miras bırakanın borçları ödendikten sonra, mal vasiyetleri ifa edilir. Ayrıca resmi tasfiyede vasiyet alacaklısının hakları, mirasçının alacaklısının haklarından önce geldiği için vasiyet alacaklısının hakları ifa edilmektedir. Bu şekilde mirasbırakanın borçları ödenip, vasiyet alacakları da ifa edildikten sonra terekeden arta kalan bir mal varlığı olursa, bunlar da mirasçılara teslim edilir. Bu nedenle, borçlar ve vasiyet alacaklılarının toplamı eğer mevcut aktiflerden daha fazla bir tutara ulaşıyorsa, vasiyet alacaklılarının hakları ifa edilmez. O halde, en genel anlamıyla olağan tasfiye usulünde tasfiye memurunun yetkileri terekenin aktif ve pasif durumunun tespiti, tereke aktifleri ile pasiflerin ödenmesi ve gerektiğinde malların paraya çevrilmesi, vasiyet alacaklılarının haklarının ifası ve nihayet arta kalan mal varlığının mirasçılara tesliminden ibarettir. Bunun dışında tasfiye memurunun arta kalan malvarlığını mirasçılara paylaşırma gibi bir hak ve yetkisi bulunmamaktadır¹⁹¹. Resmi tasfiye memuru, olağan usul ile tasfiyede, tereke ile ilgili kanuni yükümlülükleri ve ayrıca mirasbırakanın hak ve borçları ile ilgili olarak aktif ve pasif dava ehliyetine de sahiptir¹⁹². Tasfiye memurunun sahip olduğu bu ehliyet, onun tereke üzerindeki zilyetlik, idare ve tasarruf etme hakkından kaynaklanmaktadır. Resmi tasfiye memuru, sahip olduğu bu dava yetkisine dayanarak davada taraf olabilir ve bunun için mirasçılarının, alacaklıların veya Sulh Hukuk Hâkiminin onayına gerek yoktur. Buna karşılık tasfiye memurunun sadece mirasçılar tarafından açılacak olan iptal, tenkis ve mirasın paylaşılması davasını açma yetkisinin olmadığı, buna karşılık miras sebebiyle istihkak davası açma yetkisinin bulunduğu kabul edilmektedir¹⁹³.

Tasfiye memuru olağan tasfiye işlemlerini yapıp tamamladıktan sonra, ileride ortaya çıkacak olan borçlar için bir kısım para ayırabilir. Borcun

¹⁹¹ Bkz., İmre/Erman, s. 385; Piotet, s. 829-830; Özmen, s. 751; Tuor/Picenoni, s. 768.

¹⁹² Antalya, s. 414; Piotet, s. 828; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 596, N. 7; Tuor/Picenoni, s. 766; İmre, s. 622; Özmen, s. 747;

¹⁹³ Honsell/Vogt/Geisder, Art. 596, N. 25; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 596, N. 7; Piotet, s. 828; Tuor/Picenoni, s. 765-766; Antalya, s. 414; Özmen, s. 747; İmre, s. 622-623; İmre/Erman, s. 383-384;

ileride ortaya çıkması, bu borcun şarta bağlı bir borç olmasından kaynaklanabileceği gibi, çok uzun vadeli olmasından veya şüpheli bir borç olmasından ya da dava konusu olup henüz bir sonuca bağlanamamış olmasından kaynaklanabilir. İşte tüm bu nedenlerden dolayı eğer terekenin tasfiyesi yürütülemez durumda olursa, tasfiye memuru bu borçların karşılanmasını sağlamak üzere belli bir miktar paranın ayrılıp tereke adına açılacak hesaba yatırılması mümkündür¹⁹⁴. Ancak miraslar bu borçlar için teminat gösterecek olurlarsa para ayırmaya gerek yoktur¹⁹⁵. Tasfiye memuru, talepte bulunulması halinde, tasfiye devam ederken tasfiye için gerekli olmayan tereke mallarının ve terekedeki mevcut paranın kısmen veya tamamen mirasçılara tasfiye bitmeden önce teslim edebilir (MK. m. 635/IV)¹⁹⁶.

b) İflas usulü ile tasfiye

Mirasın iflas usulü ile resmi tasfiyeye tabi tutulması iki durumda söz konusudur¹⁹⁷. Bunlardan ilki, MK. m. 612¹⁹⁸ gereğince mirasın en yakın yasal mirasçılarının tamamı tarafından reddolunması, ikinci ise, MK. m. 636¹⁹⁹ gereğince terekenin aktiflerinin, pasifleri karşılamada yetersiz kalması, yani terekenin borca batık olmasıdır²⁰⁰. Miras bırakanın şahsen iflas yoluyla takibe uğramış olup olmamasının terekenin iflas usulü ile tasfiyesinde bir önemi yoktur²⁰¹. O halde kanunda yer alan bu iki durum dışında, mirasın iflas hükümlerine tasfiyesi söz konusu olamaz. İflas usulü genel olarak

¹⁹⁴ 16.9.1965 tarih ve 12102 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 6/5100 sayılı Tüzüğün 57. maddesinin 2. Fıkrasında yer alan “*Tasfiye memuru, tasfiye tamamlandıktan sonra dahi, ilerde bazı borçların ortaya çıkması ihtimalini göz önünde tutarak, bir miktar parayı ayırabilir. Mirasçılar yeteri kadar teminat gösterirlerse bundan vazgeçilir*” hükmü yeni Tüzüğe alınmamıştır. .

¹⁹⁵ Aynı yöndeki görüş için bkz., Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 596, N. 12; Tuor/Picenoni, s. 768;

¹⁹⁶ Satış değeri olmayan aile fotoğrafları, aile evrakı, mektuplar, borç miktarının üzerinde kalan para ve mücevherat, her çeşit taşınır ve taşınmaz mallar buna örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca bkz., Tuor/Picenoni, s.

¹⁹⁷ Terekenin iflas hükümlerine göre tasfiyesi konusunda ayrıntılı bilgiler için bkz., Rüzgaresen/Erdem, s. 231 vd.;

¹⁹⁸ MK. m. 612/1’e göre; “En yakın yasal mirasçılarının tamamı tarafından reddolunan miras, sulh mahkemesince iflâs hükümlerine göre tasfiye edilir”.

¹⁹⁹ MK. m. 636’ya göre; “Mevcudu borçlarını ödemeye yetmeyen terekenin tasfiyesi, sulh mahkemesince iflâs hükümlerine göre yapılır”.

²⁰⁰ Rüzgaresen/Erdem, s. 231 vd.; Piotet, s. 819; Tuor/Picenoni, s. 769.

²⁰¹ Piotet, s. 819; Tuor/Picenoni, s. 769; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 597, N. 1;

alacaklıların iflasa tabi mal varlığından mümkün olduğunca tatmin edilmesini amaçladığından, kanun koyucu tereke alacaklılarının çıkarlarını daha da ön planda tutmak amacıyla iflas usulü ile resmi tasfiyeyi kabul etmiştir²⁰². Terekenin iflas usulü ile tasfiyeye tabi tutulması değişik ihtimallerde ortaya çıkmaktadır.

Öncelikle, miras en yakın yasal mirasçıların tamamı tarafından reddolduğunda Sulh Hukuk Hâkimi, terekenin iflas hükümlerine göre tasfiyesine karar verecek ve buna ilişkin usul işlemeye başlayacaktır. İkinci olarak talebe bağlı remi tasfiyede, tasfiye talebi kabul edildikten sonra tereke borçlarının çok fazla olduğu, terekedeki mal ve hakların ise daha az olduğu anlaşılır veya tespit edilirse, Sulh Hukuk Hâkimi tarafından iflas usulü ile tasfiyeye karar verilecek ve buna ilişkin usul işlemeye başlayacaktır. Diğer taraftan, başlangıçta terekedeki mevcut aktif değerlerin borcu karşılayacağı düşüncesi ile olağan usul ile tasfiyeye başlandıktan sonra, terekedeki mevcut aktif değerlerin borca yetmeyeceği sonucuna varılırsa yine Sulh Hukuk Hâkiminin bu durumu derhal alacaklılara bildirip iflas usulü ile tasfiyeye karar vermesi gerekir²⁰³. Olağan usul ile tasfiyeye başlayan tasfiye memuru tasfiye işlemleri sırasında tereke aktifinin borçları karşılamakta yetersiz kalacağını tespit etmesi halinde de, tasfiyeyi durdurup durumu hemen Sulh Hukuk Hâkimine bildirmelidir. Resmi tasfiyede terekenin defterinin tutulmasından sonra ortaya çıkan yeni durumlar sonucunda olağan usulle tasfiyenin yapılamayacağı anlaşılırsa, tasfiyeye devam edilemeyeceği için iflas hükümlerine göre tasfiyeye geçilir²⁰⁴. Keza, tereke alacaklılarının da doğrudan iflas usulü ile tasfiyeye karar verilmesi için talepte bulunabilecekleri de kabul edilmektedir²⁰⁵.

Gerek MK. m. 612, gerekse MK. m. 636 hükmü incelendiğinde her iki maddede de yer alan “...sulh mahkemesince iflâs hükümlerine göre tasfiye edilir...” hükmünden, tasfiyenin bizzat Sulh Hukuk Hakimi tarafından yapılacağı anlaşılmaktadır. Ancak, Tüzüğün 52. maddesinde yer alan “...sulh hakimi iflas usulü ile tasfiyeye karar vererek bu tasfiyeyi yapmak için bir veya bir kaç memur tayin eder..” hükmünden iflas usulü ile

²⁰² Tuor/Picenoni, s. 769; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 597, N. 1; İmre, s. 627; Piotet, s. 819; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 597, N. 2 vd.; İmre/Erman, s. 385.

²⁰³ Piotet, s. 819; Tuor/Picenoni, s. 769; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 597, N. 1;

²⁰⁴ Tuor/Picenoni, s. 770; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 597, N. 2;

²⁰⁵ Bkz., İmre/Erman, s. 385, özellikle dn. 10; İmre, s. 627;

tasfiyenin bizzat Sulh Hukuk Hakimi tarafından yapılabileceği gibi, tayin edilen tasfiye memurları aracılığıyla da yapılabileceği anlaşılmaktadır²⁰⁶. İflas usulü ile tasfiye, Sulh Hukuk Hâkimi veya tayin edilen tasfiye memuru tarafından terekenin tasfiyesi İcra İflas Kanunu hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. İflas hükümleri ise, İcra ve İflas Kanununun 171 vd. maddelerinden başlamaktadır. Ancak, kanun koyucu terekenin iflas usulü ile resmi tasfiyesi ile ilgili olarak İİK. m. 180’de, “*Reddolunan mirasların tasfiyesi sekizinci bab hükümlerine göre ait olduğu mahkemece yapılır*” hükmüne yer vermiş; buna karşılık talebe bağlı resmi tasfiye halinde hangi hükümlerin uygulanacağına ilişkin bir düzenlemeye yer vermemiştir. Başka bir ifade ile İcra ve İflas Kanunu, mirasın iflas hükümlerine göre tasfiyesini sadece mirasın reddi halinde söz konusu olabileceğini öngörmesi nedeniyle, bunun dışında tasfiyenin söz konusu olmayacağı gibi bir anlama yol açmıştır. Kanımızca, İİK. m. 180’de yer alan bu hükmün sadece mirasın reddi halinde iflas hükümlerine göre tasfiye için değil, Medeni Kanun tarafından terekenin iflas hükümlerine göre tasfiye edilebileceğinin öngörüldüğü her durumda uygulanması gerekir²⁰⁷.

VI. RESMİ TASFİYENİN SONA ERMESİ VE SONUÇLARI

Resmi tasfiye için gerek Kanun gerekse Tüzükte öngörülen işlemlerin tamamlanmasıyla birlikte resmi tasfiye de sona ermiş olur. Başka bir ifade ile bütün tereke alacakları ödenmiş, vasiyetler yerine getirilmiş veya olağan usul ile başlayan tasfiye işlemleri sırasında terekenin borca batık olduğu

²⁰⁶ Aynı yönde bkz., İnan/Ertas/Albaş, s. 534; İmre/Erman, s. 385-386; İmre, s. 627; “İflas usulü ile resmi tasfiyeyi yürütme görevi sulh hâkimine aittir. Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen hüküm temyiz edilmekle, evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü. İcra İflas Kanununun 180. maddesinde “Terekenin resmen tasfiyesine dair Kanunun Medeni Hükümleri saklıdır” kuralı yer almaktadır. Şu halde Medeni Kanunun 552-553. maddelerinin yorumu ve İcra İflas Kanununun 180 ve müteakip maddeleri uyarınca yapılacak iflas usulü ile resmi tasfiyede öncelikle uygulanacak hüküm Medeni Kanunun resmi tasfiyeye ait hükümleridir. Türk Medeni Kanununun 574. maddesinin 1. cümlesinde bir ayırım yapılmaksızın “Resmi Tasfiye’nin Sulh Hakimi tarafından yapılacağı hükmü” yer almaktadır. Ayrıca velayet-vesayet ve miras işlemlerinin uygulanmasına dair tüzüğün 51. maddesi de bunu doğrulayan açıklama taşımaktadır. Kanunun, görevi açıklayan hükmü karşısında yargılamaya devam edilip karar vermek gerekirken Görevsizlik kararı verilmesi doğru değildir”, (2. HD., T. 12.04.1999, E. 1999/841, K. 1999/3474).

²⁰⁷ Bkz., Rüzgaresen/Erdem, s. 233-248.

anlaşılmiş ise artık tasfiye sona erecektir²⁰⁸. Tasfiye memuru resmi tasfiye sonunda, tasfiyeye başlarken düzenlediği resmi deftere ek olarak, tasfiye sırasında yaptığı ödemeyi, aldığı parayı, kime ödediğini veya kimden aldığını, konusunu, miktar ve tarihlerini de kaydetmek suretiyle tamamlayıcı bir defter düzenleyerek Sulh Hukuk Hâkimine teslim eder (Tüzük m. 51). Hâkim, incelemelerini yaparak tasfiye memurundan gereken bilgiyi alır ve işlemlerde gördüğü eksiklikleri vereceği süre içinde tamamlattırır. Tasfiye memurunun görevi, tasfiye sonucunda kalan mal ve alacakları mirasçılara devre hazır hale getirmekle sona erer. Terekenin tasfiyesinden artan kısmın paylaşılması tasfiye memurunun görevi dışındadır²⁰⁹. Buna karşılık kanun ve tüzükte açıkça düzenlenmemiş olmakla birlikte, resmi tasfiyenin sona ermesinden sonra terekenin artan kısmının mirasçılara teslim edilmesi gerekir. Ancak tasfiye memurunun görevi tasfiye sonucunda kalan mal ve alacakların mirasçılara devre hazır hale getirmekle sona ereceği için artan malların teslimi Sulh Hukuk Hâkimi tarafından yapılacaktır.

Mirasçılarının artan tereke üzerindeki haklarının, gerek resmi tasfiyenin özelliği gerekse resmi tasfiyenin amacına uygun olarak mirasbırakanın ölümü anında mirasçılarının tereke üzerindeki hakları ile aynı olması gerekir²¹⁰. Başka bir ifade ile tasfiyeden arta kalan tereke mirasçılara ait olur. Kanunda açıkça düzenlenmemiş olsa da bu sonuca hem resmi tasfiyenin amacından, hem de MK. m. 635/IV’de yer alan “...*mirasçılarının tasfiye için gerekli olmayan tereke mallarının ve paranın kısmen veya tamamen kendilerine verilmesini isteyebilirler*” hükmünden ulaşmak mümkündür²¹¹. Resmi tasfiye halinde mirasçılar terekenin hiçbir borcundan dolayı kendi kişisel malları ile sorumlu tutulmadıkları için, resmi tasfiyen mirasçılar için hiçbir yük doğurmayan bir paylaşım şeklidir. Ayrıca, resmi tasfiyeden sonra tereke borcunun ortaya çıkması halinde de, mirasçılarının bu borçlardan sorumluluğunun yine tereke malları ile ve terekeden zenginleştikleri miktarla sınırlı kalacağı kabul edilmektedir²¹². Hatta bu kuralı, alacaklının tasfiye

²⁰⁸ Bkz., Tuor/Picenoni, s. 767; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 597, N. 12-14;

²⁰⁹ Bkz., İmre/Erman, s. 385; Piotet, s. 829-830; Özmen, s. 751; Tuor/Picenoni, s. 768.

²¹⁰ Aksi görüş için bkz., Özmen, s. 757; İmre, s. 629;

²¹¹ Serozan/Engin, s. 413.

²¹² Bkz., Tuor/Picenoni, s. 746; Honsell/Vogt/Geisder, Art. 593, N. 9-10; Oğuzman, s. 383; Piotet, s. 830-831; Serozan/Engin, s. 413; Kocayusufoğlu, s. 651-652; İmre, s. 629; Dural/Öz, s. 424; İnan/Ertaş/Albaş, s. 534; İmre/Erman, s. 387; Antalya, s. 418; Amstutz/Breitschmid/Furrer; Art. 593, N. 15.

sırasında tutulan deftere kusursuz veya kusurlu olarak adını yazdırmaması halinde de uygulanmaktadır. Çünkü burada MK. m. 629'da yer alan, *“Alacaklarını süresi içinde yazdırmayan alacaklılara karşı mirasçı, kendi kişisel mallarıyla sorumlu olmadığı gibi; terekeden kendisine geçen mallarla da sorumlu tutulamaz”* hükmünün burada uygulanması mümkün değildir.

KAYNAKÇA

- Abt, Daniel / Weibel, Thomas. (2007). *Praxiskommentar Erbrecht*, Basel.
- Amstutz, Marc / Breitschmid, Peter / Furrer, Andreas. (2007). *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht*, Zürich.
- Antalya, Gökhan. (2009). *Miras Hukuku*, İstanbul.
- Ayan, Mehmet. (2005). *Miras Hukuku*, 3.B., Konya.
- Ayiter, Nuşin / Kılıçoğlu, Ahmet. (1993). *Miras Hukuku*, 3. B., Ankara.
- Berki, Şakir. (1954). Türk Miras Hukukunun Esasları, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 11, S. 3-4, s. 174-221
- Berki, Şakir. (1976). Medeni Kanunda Miras Hukukunun Esasları (III), *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: 3, S: 1-4, s. 125-138;
- Coquoz, R. (1951). Mirasın Reddinin Mirasın İntikali Üzerine Etkileri, (Çeviren: Jale Güral), *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl: 1951, C: 8, S: 1-2, s. 685-695.
- Dural, Mustafa / Öz, Turgut. (2009). *Türk Özel Hukuku, Cilt: IV, Miras Hukuku*, İstanbul.
- Gençcan, Ömer Uğur. (2004). *4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, 2. Cilt (Madde 352-1030)*, Ankara.
- Gençcan, Ömer Uğur. (2008). *Miras Hukuku*, Ankara.
- Helvacı, İlhan. (2002). *Eski Medeni Kanunumuzla Karşılaştırmalı Olarak Türk Medeni Kanununa Göre Mirasın Reddi (MK. m. 605 – MK. m. 618)*, İstanbul.
- Honsell, Heinrich / Vogt, Nedim Peter / Geisder, Thomas. (2003). *Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Zivilgesetzbuch II, Art. 457-977 ZGB, 2. Auflage*, Basel-Genf-München.
- Horozoğlu, Orçun. (2010). *Mirasın Hükmen Reddi ve Sonuçları*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), İstanbul.
- İmre, Zahit / Erman, Hasan. (2010). *Miras Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 7. B., İstanbul.

- İmre, Zahit. (1978). *Türk Miras Hukuku*, 4. B., İstanbul.
- İnan, Ali Naim / Ertaş, Şeref / Albaş, Hakan. (2008). *İnan Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku*, 7. B., Ankara.
- İşgüzar, Hasan. (2003). *Yeni Türk Medeni Kanunu'na Göre Miras Hukuku Hükümlerindeki Değişiklikler ve Yenilikler*, Ankara.
- Kaçak, Nazif. (2006). *Yeni İçtihatlarla Yeni Miras Hukuku*, Ankara.
- Kılıçoğlu, Ahmet M. (2007). *Miras Hukuku*, Ankara.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip. (1957). En Yakın Kanuni Mirasçılardan Mirası Reddetmesi, Mehaza Göre Tefsir, *Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 1957, S: 1, s. 36-47.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip. (1978). *Miras Hukuku*, 2. B., İstanbul.
- Oğuzman, M. Kemal. (1984). *Miras Hukuku*, 3. B., İstanbul 1984.
- Özmen, İsmail. (2010). *Açıklamalı-İçtihatlı-Uygulamalı Tereke Hukuku Davaları (MK. m. 575-682)*, Ankara.
- Öztan, Bilge. (2008). *Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle)*, 3. B., Ankara.
- Özüğür, Ali İhsan. (2005). *Türk Medeni Kanunundan Önce ve Sonra Miras Hukuku, Cilt: 1*, Ankara.
- Piotet, Paul. (1981). *Schweizerisches Privatrecht, Band 4, Erbrecht*, Basel und Stuttgart.
- Rüzgaresen, Cumhur/Ertem, Murat.(2011). Terekenin İflâs Hükümlerine Göre Tasfiye Sebepleri, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XV, S. 1-2 (2011), s. 231-254.
- Schnyder, Bernhard / Schmid, Jörg / Rumo-Jungo, Alexandra. (2009). *Das Schweizerisch Zivilgesetzbuch*, Schulthess.
- Serozan, Rona / Engin, Baki İlkey. (2008). *Miras Hukuku*, Ankara.
- Uygur, Tanju. (1979). Mirasın Tüm Mirasçılar Tarafından Reddi Halinde Hazine Hukukunun Korunması, *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl: 1979, S: 1-3, s. 20-23.

